

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Finanční hospodaření města Toužim

Financial management of the town Toužim

Hana Štěpánová

Plzeň 2014

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana ŠTĚPÁNOVÁ**
Osobní číslo: **K11B0510P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Finanční hospodaření města Toužim**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Charakterizujte postavení obcí v rámci veřejného sektoru.
2. Představte město Toužim.
3. Proveďte analýzu příjmů a výdajů ve vybraných letech.
4. Zhodnoťte dosavadní hospodaření města a navrhněte případná zlepšující opatření.

Rozsah grafických prací: **neuveđen**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 60 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- **PEKOVÁ, Jitka.** *Hospodaření a finance územní samosprávy.* Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-726-1086-4
- **PROVAZNÍKOVÁ, Romana.** *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe.* Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9
- *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění*

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Veronika Burešová**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2013

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Finanční hospodaření města Toužim“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň, dne 24. dubna 2014

.....

podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Veronice Burešové za odborné vedení, věcné připomínky a cenné rady, které mi při vypracování této práce poskytla. Zároveň mé poděkování patří pracovníkům Městského úřadu v Toužimi, zejména starostovi města panu Alexandru Žákovi a paní Haně Krátké, pracovníci ekonomického oddělení, za čas, který mi věnovala při konzultacích, a také za informace a materiály, které mi poskytla pro zpracování praktické části mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	7
1 VEŘEJNÝ SEKTOR	8
1.1 Základní charakteristika veřejného sektoru	8
1.1.1 Veřejná správa a její charakteristika	9
1.1.2 Funkce a činnosti veřejného sektoru.....	9
2 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE	11
2.1 Obce	11
2.1.1 Zastupitelstvo obce	12
2.1.2 Rada obce.....	12
2.1.3 Starosta obce	12
2.1.4 Obecní úřad.....	13
2.2 Kraje	15
2.2.1 Zastupitelstvo kraje.....	15
2.2.2 Rada kraje	16
2.2.3 Hejtman kraje.....	16
2.2.4 Krajská úřad	16
3 ROZPOČET ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	18
3.1 Příjmy	23
3.1.1 Daňové příjmy	23
3.1.2 Nedaňové příjmy.....	24
3.1.3 Ostatní příjmy	25
3.1.4 Dotace	25
3.1.5 Návrtné příjmy	25
3.2 Výdaje	26
4 PŘEDSTAVENÍ MĚSTA TOUŽIM	29
4.1 Historie města.....	29
4.2 Samospráva města.....	30
5 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ MĚSTA TOUŽIM	32

5.1	Analýza rozpočtů za období 2009 - 2013	32
5.2	Analýza příjmů obce	35
5.2.1	Daňové příjmy	35
5.2.2	Místní poplatky	38
5.2.3	Správní poplatky	39
5.2.4	Nedaňové příjmy.....	39
5.2.5	Kapitálové příjmy	41
5.2.6	Přijaté transfery	41
5.3	Analýza výdajů obce	43
5.3.1	Odvětvové třídění výdajů.....	44
5.3.2	Výdaje na příspěvkové organizace	46
5.4	Financování	48
6	ZHODNOCENÍ A NÁVRH NA OPATŘENÍ	50
6.1	Zhodnocení hospodaření v letech 2009 až 2013	50
6.2	Předpoklad vývoje hospodaření v roce 2014	51
6.3	Návrh zlepšujících opatření.....	52
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM TABULEK.....	55
	SEZNAM OBRÁZKŮ	56
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58

ÚVOD

Problematika územní samosprávy je upravena již v Ústavě České republiky. Tento zákon definuje obec jako základní územní samosprávný celek, který má svůj vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Bakalářská práce je rozčleněna do šesti kapitol. První tři kapitoly se zabývají teoretickou částí hospodaření obcí. V první kapitole je charakterizován veřejný sektor, protože obce jsou součástí veřejného sektoru a jedním z hlavních úkolů obce je zabezpečení veřejných statků pro občany. Ve druhé kapitole je popsáno rozdělení územní samosprávy v České republice na obce, základní územní samosprávné celky a kraje, vyšší územní samosprávné celky. Třetí kapitola teoreticky pojednává o rozpočtu územní samosprávy a nejvýznamnějších skupinách položek v příjmech a výdajích.

Následuje praktická část bakalářské práce, kdy ve čtvrté kapitole je představeno město Toužim, jeho historie a samospráva obce. Velký význam má pátá kapitola, která obsahuje výsledky provedených analýz hospodaření města v letech 2009 až 2013. Tato kapitola se podrobně zabývá schváleným, upraveným a skutečným rozpočtem města Toužim. Od skutečného plnění rozpočtu se dále odvíjí analýza příjmů a výdajů obce. Poslední, tedy šestá kapitola, hodnotí hospodaření města Toužim v jednotlivých letech. Částí této kapitoly je také předpověď budoucího vývoje hospodaření města a návrhy na zlepšení dosavadního hospodaření.

Hlavním cílem této bakalářské práce je teoretické seznámení s územní samosprávou v České republice a jejím rozpočtem. Cílem v praktické části je provedení analýzy příjmů a výdajů města Toužim za pětileté období, konkrétně za roky 2009 až 2013. Na základě výsledků provedených analýz bude proveden návrh zlepšujících opatření, kterými by se město Toužim mohlo vydat.

Teoretická část je vypracována na základě prostudování odborné literatury, úplného znění zákonů, vyhlášek a v malé míře také internetových zdrojů. Hlavním informačním zdrojem pro tvorbu praktické části jsou materiály získané od Městského úřadu v Toužimi. Bakalářská práce je vypracována s platnou Metodikou k vypracování bakalářské práce z roku 2014 s platnými citačními normami.

1 VEŘEJNÝ SEKTOR

Veřejný sektor je část národního hospodářství, která zajišťuje veřejné statky pro obyvatelstvo na neziskovém principu. Je financován z prostředků soustředěných zejména v soustavě veřejných rozpočtů, je řízen veřejnou správou a podléhá veřejné kontrole ze strany příslušných kontrolních orgánů nebo veřejné kontrole ze strany občanů. O produkci veřejných statků se rozhoduje na základě **veřejné volby**, většinou prostřednictvím volených zástupců. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

1.1 Základní charakteristika veřejného sektoru

V ekonomikách tzv. smíšeného typu má vedle soukromého sektoru svoji roli i veřejný sektor. Veřejný sektor funguje díky nedostatkům tržního systému, kdy hlavním cílem veřejného sektoru je zabezpečení veřejných statků. (Pavlásek, Hejduková, 2011)

Mezi **příčiny tržních nedostatků** neboli tržního selhání lze zařadit zejména nedokonalou konkurenci, která vzniká na trhu zboží a výrobních faktorů. Následně vznik monopolu, existenci veřejných statků, které jsou spotřebovávány kolektivně, pozitivních i negativních externalit a nedostatek informací. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Veřejné statky, které zajišťuje veřejný sektor jak na státní úrovni, tak na úrovni územních samospráv, jsou spotřebovávány kolektivně a neprochází trhem, jelikož u nich dochází k tržnímu selhání. Tyto statky a služby jsou užitečné celé společnosti, tudíž je ve veřejném zájmu zabezpečení těchto statků veřejným sektorem. Veřejné statky dělíme na **čisté veřejné statky** a **smíšené veřejné statky**. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Tab. č. 1: Znaky čistých a smíšených veřejných statků

Veřejný statek	Čisté statky	Smíšené statky
Spotřeba	nedělitelná	dělitelná
Podíl jednotlivce na spotřebě	nelze určit	lze určit
Uživatelské poplatky	ne	ano

Zdroj: vlastní zpracování dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008), 2014

1.1.1 Veřejná správa a její charakteristika

Základem veřejného sektoru je **veřejná správa**, kterou tvoří úřady jak na státní, tak na regionální úrovni. Veřejná správa je čistým veřejným statkem a zároveň resortem veřejného sektoru. Veřejný sektor netvoří jen veřejná správa, ale také další organizace, které poskytují veřejné služby jako například nemocnice, školy, domy sociální péče atd., které jsou financované z veřejných prostředků. Veřejný sektor na rozdíl od soukromého sektoru není založen na ziskovém principu a finanční prostředky jsou získávány z veřejných rozpočtů, tzv. z daní. Veřejný sektor poskytuje takové služby, které by bylo nevýhodné, nepraktické a nemožné poskytovat na komerčním principu. (managementmania.com, 2013)

1.1.2 Funkce a činnosti veřejného sektoru

Díky veřejnému sektoru může stát zmírňovat rozdíly mezi regiony a ovlivňovat základní makroekonomické veličiny jako je nezaměstnanost, inflace neboli cenová stabilita, ekonomický růst a platební bilance. Řízení veřejného sektoru zabezpečuje veřejná správa a je financován prostřednictvím veřejného rozpočtu. Rozhodování ve veřejném sektoru probíhá pomocí veřejné volby buď přímou volbou voličů, tzv. referenda nebo častěji nepřímo, pomocí volených zástupců. (Pavlásek, Hejduková, 2011)

Veřejný sektor je charakterizován ekonomickou, sociální a politickou funkcí. **Ekonomická funkce** zabezpečuje veřejné statky pro občany a odstraňuje následky negativních externalit z důvodu selhání trhu. **Sociální funkcí** se rozumí prospěšnost výsledků veřejného sektoru zejména pro sociálně slabší občany, např. v oblasti sociální péče. **Politickou funkcí** rozumíme využití veřejného sektoru v procesu veřejné volby. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Do **veřejného sektoru** dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008) **spadá**:

- veřejná správa,
- justice, policie a armáda,
- školství,
- věda a výzkum,
- kultura a památková péče,
- tělesná kultura a sport,
- zdravotnictví a sociální služby,

- veřejná hromadná doprava a spoje,
- sociální bydlení,
- informační systémy a masmédiá,
- vodní hospodářství,
- oblasti ochrany životního prostředí.

Mezi **základní činnosti** veřejného sektoru patří:

- zajištění potřebných veřejných statků,
- zabezpečení hraničních statků, což jsou statky na pomezí soukromých a veřejných statků,
- pomoc vytvořit podmínky pro fungování soukromého sektoru,
- přispět k ekonomickému růstu dané země,
- dosáhnout větší spravedlnosti v rozdělování, což znamená možnost využívání některých statků nižšími příjmovými skupinami. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Pro srovnávání vývoje **velikosti veřejného sektoru** se nejčastěji používá podíl výdajů na veřejný sektor ku hrubému domácímu produktu v procentech. Výsledek tohoto podílu se v jednotlivých zemích pohybuje od 30 %, ve skandinávských zemích je tento podíl do 60 %. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

2 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE

Územní samospráva v České republice je definována Ústavou ČR, konkrétně Hlavou sedmou. Územní samospráva se dělí na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a na kraje, vyšší územní samosprávný celek. Obce jsou vždy součástí krajů, tedy vyšších územních samosprávných celků. (Ústava ČR, Hlava sedmá)

Postavení územních samosprávných celků v České republice upravují následující zákony:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.
- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. (Pavlásek, Hejduková, 2011)

2.1 Obce

Obec je **nejnižším samosprávným celkem**. Problematiku obcí v České republice upravuje Zákon č. 128/2000 Sb. Tento zákon definuje obec jako: „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.*“ (Zákon č. 128/2000 Sb., § 1)

Obec je vymezena třemi základními **znaky**:

- Území,
- občané České republiky s trvalým pobytem, občané s čestným občanstvím obce,
- samospráva veřejných záležitostí v hranicích obce. (Peková, 2004)

Občané se na řízení obce podílejí:

- **Nepřímo** - prostřednictvím volených zástupců – tj. prostřednictvím občanů zvolených do zastupitelstva obce v komunálních volbách. Funkční období členů zastupitelstva je čtyřleté a jsou zvoleni na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.
- **Přímo** - prostřednictvím místního referenda nebo aktivní účasti na veřejné schůzi obce. (Peková, 2004)

Volené orgány obce zajišťují chod obce a veřejné statky pro občany. Mezi orgány obce v České republice patří: zastupitelstvo obce, rada obce, starosta a obecní úřad. (Peková, 2004)

2.1.1 Zastupitelstvo obce

Počet členů zastupitelstva je závislý na počtu obyvatel a velikosti územního obvodu obce. Zastupitelstvo obce je volený orgán a rozhoduje ve věcech, které patří do jeho samostatné působnosti. Aby se návrh schválil, musí být pro rozhodnutí nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva. Schůzky zastupitelstva obce by se měly konat dle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Tyto schůzky neboli zasedání řídí starosta obce a zasedání je dle zákona veřejné. (Zákon č. 128/2000Sb., Peková 2004)

2.1.2 Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem. Členové rady obce jsou zvoleni z členů zastupitelstva obce. Rada obce se skládá ze starosty, místostarosty, popřípadě místostarostů a dalších členů, kteří jsou zvoleni ze zastupitelstva obce. Celkový počet členů rady obce musí být vždy lichý, minimálně pětičlenný a maximálně jedenáctičlenný. Tento počet členů rady obce nesmí přesahovat jednu třetinu členů zastupitelstva. Rada obce není v obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů, za tuto činnost odpovídá starosta obce. Schůzky rady obce se konají dle potřeby a tyto schůzky jsou neveřejné. K prosazení určitého návrhu je potřeba nadpoloviční většina všech jejích členů. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

2.1.3 Starosta obce

Starosta obce zastupuje danou obce navenek. Zastupitelstvo obce volí ze svých řad starostu a místostarostu, popřípadě místostarosty. Osoby, které jsou zvoleni do funkce starosty a místostarosty, musí být občany České republiky a za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu. Starosta obce v rámci své funkce svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady obce, podepisuje společně s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva a rady obce. Starosta má právo jmenovat a odvolávat se souhlasem ředitele krajského úřadu tajemníka. V obci, která nemá jmenovaného tajemníka, zastává tuto funkci starosta obce. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

2.1.4 Obecní úřad

V čele obecního úřadu je starosta obce, dalšími členy jsou: místostarosta (místostarostové), tajemník a zaměstnanci obecního úřadu. Funkcí obecního úřadu je plnit úkoly, které mu zadalo buď zastupitelstvo nebo rada obce, pomáhat výborům a komisím v činnosti a vykonávat přenesenou působnost podle Zákona o obcích. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Mezi **poradní a kontrolní orgány obce** patří:

- **Výbory**, které plní funkci poradních a kontrolních orgánů zastupitelstva obce. Počet výborů, které obec zřídí, je plně v kompetenci rozhodnutí zastupitelstva obce. Výbory musí být minimálně tříčlenné a počet členů musí být vždy lichý. Jako předseda každého výboru je vždy zvolen člen zastupitelstva obce. Výbory plní úkoly, které jim určí zastupitelstvo obce. Vždy musí být dle zákona zřízen finanční a kontrolní výbor. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem obce. Povinností kontrolního výboru je kontrolovat plnění usnesení zastupitelstva a rady obce a správné dodržování právních předpisů. Jestliže se na území obce hlásí k jiné národnosti, než české alespoň 10 % občanů zřizuje se výbor pro národnostní menšiny. Některé části obce si zřizují osadní výbory a počet členů těchto výborů je v kompetenci zastupitelstva obce. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)
- **Komise**, které patří mezi iniciativní a poradní orgány rady obce. Komise podávají své návrhy radě města jen v případě, že je pro návrh většina členů dané komise. Komise je ze své působnosti odpovědná radě obce, v případě záležitostí přenesené působnosti odpovídá komise starostovi. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Druhy obcí v České republice jsou:

- obce, které nejsou městy,
- města v závislosti na počtu obyvatel (od 3000 obyvatel),
- obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností,
- statutární města,
- hlavní město Praha. (Peková, 2004)

Obec dle Zákona o obcích plní vlastní samosprávnou funkci, která se nazývá **samostatná působnost**. Do samostatné působnosti patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů dané obce. O těchto záležitostech může obec samostatně rozhodovat a má určité zákonem upravené pravomoci. Rozsah samostatné působnosti obce může

být omezen pouze zákonem. Následně obec plní přenesené funkce, což je tzv. **přenesená působnost** v rámci výkonu státní správy. Tuto funkci vykonávají výkonné orgány obce. V této činnosti jsou výkonné orgány podřízené a kontrolované orgány státní správy a v přenesené působnosti i krajským úřadem. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Do samostatné působnosti zastupitelstva a rady obce patří dle § 84, 85 a 102 Zákona o obcích například:

- schvalovat program rozvoje obce,
- schvalovat rozpočet, závěrečný účet a účetní závěrku obce za uplynulé rozpočtové období,
- zřizovat peněžní a dočasné peněžní fondy obce,
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace obce, organizační složky obce a schvalovat jejich zřizovací listiny,
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce,
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda,
- zřizovat a rušit výbory, volit předsedy výborů a další členy a odvolávat je z funkce,
- volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a další členy rady obce a následně je odvolávat z funkce,
- vydávání komunálních dluhopisů,
- vydávat nařízení obce,
- stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností,
- schvalovat organizační řád obecního úřadu,
- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- projednávat a řešit návrhy, podněty a připomínky, které radě města předložili členové zastupitelstva obce nebo komise rady obce,
- a jiné záležitosti dle § 84, 85 a 102 Zákona o obcích.

2.2 Kraje

Problematiku krajů v České republice upravuje Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Kraj je vyšším územním samosprávným celkem a obce jsou vždy součástí kraje. Kraj je veřejnoprávní korporací, která má svůj vlastní majetek, se kterým hospodáří dle vlastního rozpočtu. (Pavlásek, Hejduková, 2011)

Kraj je vymezen třemi **znaky**:

- Území,
- občané,
- působnost, jak samostatná působnost kraje, tak přenesená působnost. (Peková, 2004)

Občané se na řízení kraje podílejí zejména:

- **Nepřímo** - prostřednictvím volených zástupců, kteří jsou v zastupitelstvu kraje zvoleni na dobu jednoho volebního období, tedy na 4 roky, a jsou zvoleni na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.
- **Přímo** - účastí v referendu. (Peková, 2004)

Mezi hlavní úkol kraje se řadí zabezpečování veřejných statků regionálního, případně i nadregionálního významu. (Peková, 2004)

Kraj je řízen zastupitelstvem kraje, mezi další orgány kraje patří: rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad.

2.2.1 Zastupitelstvo kraje

Zastupitelstvo kraje je volený orgán. Počet členů zastupitelstva se řídí počtem obyvatel v daném kraji k 1. lednu v roce, kdy se konají volby do zastupitelstva. Členové zastupitelstva vykonávají veřejnou funkci, během výkonu této funkce mají právo předkládat zastupitelstvu a radě kraje návrhy na projednání. Pravomocí zastupitelstva je také volba hejtmana a jeho náměstka, případně náměstků a členů rady kraje. Jednání zastupitelstva je ze zákona veřejné. Zastupitelstvo se schází vždy podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Pro schválení návrhu, o kterém se jedná na zastupitelstvu, musí být nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva. (Zákon č. 129/2000 Sb.)

2.2.2 Rada kraje

"Rada je výkonným orgánem kraje v oblasti samostatné působnosti. Při výkonu své působnosti odpovídá rada zastupitelstvu." (Zákon č. 129/2000 Sb., §57, odst. 1)

Mezi členy rady kraje patří: hejtman kraje, náměstek (náměstci) a další členové rady, kteří jsou zvoleni z členů zastupitelstva kraje. Počet členů rady se odvíjí od počtu obyvatel v daném kraji, kdy počet členů rady musí být lichý. Schůze rady kraje jsou neveřejné a konají se dle potřeby. K odsouhlasení návrhu je třeba souhlas nadpoloviční většiny všech členů. Tyto schůze svolává hejtman kraje. (Zákon č. 129/2000 Sb.)

2.2.3 Hejtman kraje

Hlavní funkcí hejtmana je zastupovat kraj navenek. Hejtman a jeho náměstci se volí na schůzi zastupitelstva kraje z řad členů zastupitelstva. Osoby, které vykonávají funkci hejtmana a náměstků, musí být občané České republiky a za svoji funkci odpovídají zastupitelstvu. (Zákon č. 129/2000 Sb.)

2.2.4 Krajská úřad

Hlavní funkcí krajského úřadu je plnit úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo a rada kraje, následně také pomáhat činnosti výborům a komisím, které kraj zřídil. V čele krajského úřadu je ředitel, který je zaměstnancem kraje a za plnění svých úkolů je odpovědný hejtmanovi daného kraje. (Zákon č. 129/2000 Sb.)

Kraje, stejně jako obce by měly mít zřízené **poradní a iniciativní orgány**. Mezi tyto orgány se řadí:

- **Výbory**, které jsou iniciativními a kontrolními orgány zastupitelstva. Počet těchto výborů závisí zejména na rozhodnutí zastupitelstva kraje. V každém výboru musí být minimálně 5 členů, kdy předsedou daného výboru je člen zastupitelstva. Vždy musí být v daném kraji zřízen finanční výbor, který kontroluje hospodaření s majetkem kraje. Úkolem kontrolního výboru je kontrola plnění usnesení rady a zastupitelstva daného kraje. Dalším povinným výborem je výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost. Tento výbor dohlíží na školské zařízení a předkládá návrhy na zkvalitnění školských služeb. Výbor pro národnosti menšiny musí kraj zřídit v případě, že se alespoň 10 % občanů v daném kraji hlásí k jiné národnosti než k české.

- **Komise**, které jsou iniciativními a poradními orgány rady kraje. Tyto komise mohou dávat radě kraje různá doporučení a návrhy. Aby se daný návrh dostal, až k radě kraje musí pro daný návrh hlasovat nadpoloviční většina všech členů dané komise. (Peková, 2004)

Kraj, stejně jako obec, vykonává záležitosti jak v samostatné působnosti, tak v přenesené působnosti kraje. Do **samostatné působnosti kraje** spadá například:

- předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně,
- vydávání obecně závazných vyhlášek kraje,
- volba zástupce kraje do regionálních rad regionů soudružnosti,
- zřizování a rušení příspěvkových organizací, organizačních složek kraje a schvalování jejich zřizovacích listin,
- volba a možnost odvolat hejtmana, náměstka či náměstkyni hejtmana a další členy rady ze svých členů a odvolávat je z funkce,
- zřizovat a rušit výbory, volit a odvolávat jejich předsedy a členy,
- rozhodování o vyhlášení krajského referenda,
- poskytování dotací obcím z rozpočtu kraje a kontrolování využití těchto dotací,
- vydávání komunálních dluhopisů,
- vydávání nařízení kraje,
- schvalování účetní závěrky krajem zřízených příspěvkových organizací, které jsou sestavené k rozvahovému dni. (Zákon č. 129/2000 Sb.)

3 ROZPOČET ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Územní rozpočet je součástí rozpočtové soustavy a základem finančního hospodaření obcí a krajů. Sestavování tohoto rozpočtu a hospodaření dle něho je pro obce a kraje ze zákona povinné. **Územní rozpočet lze chápat jako:**

- decentralizovaný peněžní fond, který je tvořen na základě nenávratného, nedobrovolného a neekvivalentního způsobu,
- bilance, která dává do souladu příjmy a výdaje,
- plán, dle kterého se dané rozpočtové období hospodaří,
- prostředek realizace pojetí municipální, respektive regionální politiky a financování potřeb místního a regionálního veřejného sektoru. (Peková 2004)

Pro finanční systém jsou dle Pekové (2004) typické následující **principy**:

- 1) Hospodaření dle ročního rozpočtu, kdy se v rozpočtu nachází hlavní objem finančních prostředků a rozpočet je zároveň nástrojem financování potřeb článků územní samosprávy.
- 2) Tvorba mimorozpočtových fondů, ale pouze v omezené míře, aby nedocházelo k rozdrobení finančních prostředků do fondů, které jsou většinou účelové.
- 3) Soudržnost finančního systému územní samosprávy s veřejnými financemi jako celek. Hospodaření územní samosprávy by mělo být v souladu s cíly stabilizační politiky státu a zároveň by mělo být co nejefektivnější.
- 4) Určitý stupeň rozhodovací pravomoci územní samosprávy a určitá míra finanční soběstačnosti.
- 5) Přerozdělovací vztahy, které jsou založeny na principu spravedlnosti a slušnosti mezi obcemi a regiony.
- 6) Princip solidarity mezi bohatšími a chudšími obcemi.
- 7) Účinná veřejná i občanská kontrola, která souvisí s průhledností finančního systému. Finanční systém územní samosprávy musí být průhledný, jednoduchý a pochopitelný pro každého.
- 8) Stabilita finančního systému v případě počtu a druhů mimorozpočtových fondů.
- 9) V delším časovém horizontu by měla být pravidla hospodaření stabilní. Nemělo by často docházet ke změnám v pravidlech hospodaření s prostředky, které plynou z rozpočtu a ke změnám v daňovém určení.

- 10) Finanční systém by měl být účinný a měl by podporovat výkonnost místní a regionální ekonomiky.
- 11) Finanční systém by měl být administrativně nenáročný, tím by se měly zabezpečit nízké náklady na fungování tohoto systému.
- 12) Kontrola ze strany vlády, jelikož stát poskytuje územní samosprávě velkou část finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Dle Provazníkové (2009) je hospodaření územní samosprávy možno popsat následujícím vztahem:

$$F_1 + P - V = F_2$$

kde: F_1 ... stav peněžních prostředků v rozpočtu na začátku rozpočtového období,
 P ... příjmy územní samosprávy,
 V ... výdaje územní samosprávy,
 F_2 ... stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci rozpočtového období.

Jestliže F_2 bude větší než F_1 vytváří územní samospráva rezervu pro hospodaření v následujícím rozpočtovém roce. V případě, že F_1 bude větší než F_2 územní samospráva použije rezervu z minulých let, nebo jiné zdroje financování, aby se rozpočtová bilance vyrovnala.

Rozpočty plní dle Pekové (2004) následující **funkce**:

- **Alokační funkce**, která souvisí se zajišťováním veřejných statků a je na úrovni územní samosprávy nejdůležitější.
- **Redistribuční funkce**, využívána zejména na úrovni vyšších územních samosprávných celků, kdy kraj rozděluje finanční prostředky do rozpočtu obcí a tím ovlivňuje rovnoměrný ekonomický a sociální rozvoj obcí v daném kraji. Na úrovni obcí se využívá zejména ve vztahu k sociálně slabším občanům, kdy se těmto občanům poskytují sociální výpomoci.
- **Stabilizační funkce**, která je v rámci územní samosprávy omezená. Ve vyspělých zemích tato funkce může ovlivňovat ekonomický potenciál daného území například budováním technické infrastruktury.

Většinou se rozpočet územní samosprávy dělí na **běžný a kapitálový rozpočet**. Tímto způsobem se odděluje běžné hospodaření od investičního hospodaření a umožní nám to analyzovat, na co jsou vynakládány daňové i nedaňové příjmy, analyzovat nutnost

využívání návratných příjmů na financování investic a únosnou výši dluhové služby. (Provazníková, 2009)

Běžný rozpočet je bilancí běžných příjmů a výdajů, z nichž většina se pravidelně každoročně opakuje. Tyto příjmy a výdaje se vztahují k rozpočtovému roku. Běžný rozpočet by se měl sestavovat jako vyrovnaný, resp. přebytkový. Vyrovnaný rozpočet znamená, že běžné příjmy jsou rovny běžným výdajům. Jsou-li běžné příjmy vyšší než běžné výdaje, hovoříme o rozpočtu přebytkovém, je-li tomu naopak, nazýváme tento rozpočet schodkovým. V případě, že během roku dochází k nesouladu mezi příjmy a výdaji, ke krytí výdajů se použijí rezervy. Jestliže rezervy nejsou k dispozici, přistupuje územní samospráva ke krátkodobému úvěru, většinou v podobě kontokorentního úvěru. V případě krátkodobého přebytku je třeba tyto finanční prostředky vhodně investovat, např. na termínovaném účtu u banky. Dlouhodobě schodkový běžný rozpočet územní samosprávy je nežádoucí a měla by se analyzovat příčina schodku. Tento schodek může být způsoben špatným hospodařením územní samosprávy, ovlivněn finanční nedostatečností. (Peková, 2004)

Tab. č. 2: Obecné schéma běžného rozpočtu

OBECNÉ SCHEMA BĚŽNÉHO ROZPOČTU	
Příjmy	Výdaje
Daňové <ul style="list-style-type: none"> ○ Svěřené daně ○ Sdílené daně ○ Místní (a regionální) daně ○ Správní poplatky (daně) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) ○ Veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) ○ Vzdělání ○ Péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) ○ Bydlení ○ Komunální služby ○ Na podnikání ○ Ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) ○ Placené úroky ○ Běžné dotace jiným rozpočtům
Nedaňové <ul style="list-style-type: none"> ○ Uživatelské poplatky za služby ○ Příjmy z pronájmu majetku ○ Příjmy od vlastních neziskových organizací ○ Zisk z podnikání ○ Ostatní 	
Přijaté transfery <ul style="list-style-type: none"> ○ Běžné dotace ze státního rozpočtu ○ Běžné dotace ze státních fondů ○ Od územních rozpočtů ○ Ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, za sankce apod.) 	
(Saldo - přebytek)	(Saldo - schodek)

Zdroj: vlastní zpracování dle Pekové (2004), 2014

Kapitálový rozpočet se týká financování investičních potřeb, které přesahují období jednoho rozpočtového roku. Tyto příjmy a výdaje jsou většinou jednorázové a neopakovatelné. Kapitálový rozpočet je vyrovnaný v případě, kdy se výdaje rovnají příjmům. Tento rozpočet, stejně jako běžný rozpočet, může být deficitní, kdy kapitálové výdaje jsou větší než příjmy. V opačném případě se jedná o přebytkový kapitálový rozpočet. (Provazníková, 2009)

Tab. č. 3: Obecné schéma kapitálového rozpočtu

OBECNÉ SCÉMA KAPITÁLOVÉHO ROZPOČTU	
Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> ○ Z prodeje majetku ○ Kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy ○ Příjmy z půjček apod. ○ Příjmy z emise vlastních obligací ○ Přebytek běžného rozpočtu ○ Dary na investice apod. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Na investice ○ Kapitálové dotace jiným rozpočtům ○ Na nákup obligací, akcií ○ Poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky ○ Splátky dříve přijatých půjček ○ Krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování dle Pekové (2004), 2014

V případě, že územní samospráva hospodaří odděleně v rámci běžného a kapitálového rozpočtu může se přebytek běžného rozpočtu převádět do kapitálového rozpočtu a naopak schodek běžného rozpočtu může být kryt převodem z kapitálového rozpočtu. (Peková, 2004)

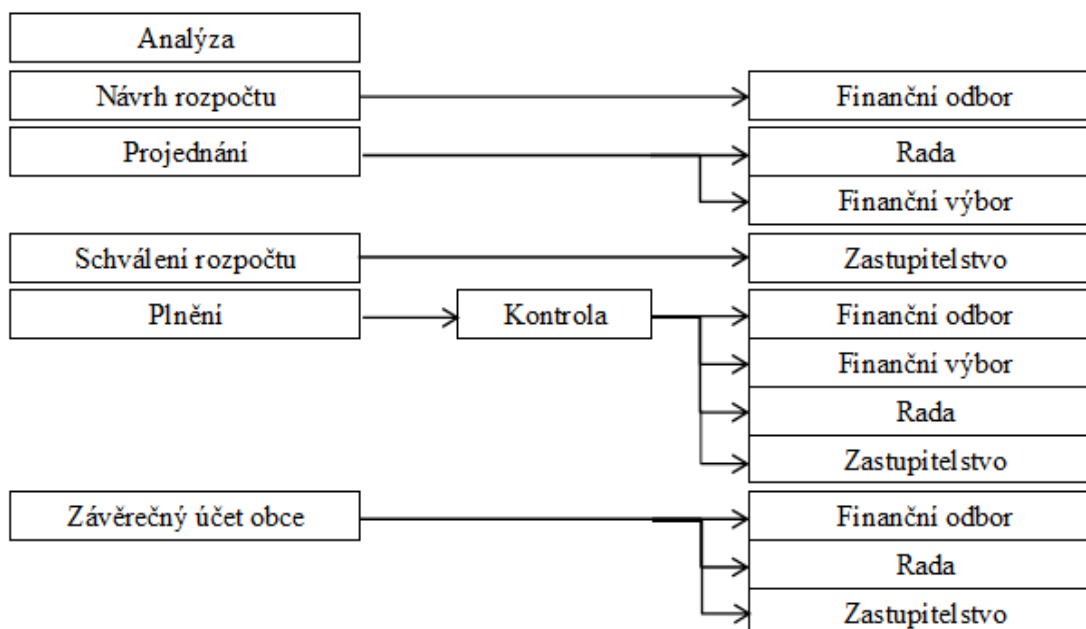
Rozpočet územního samosprávného celku se většinou sestavuje jako **vyrovnaný**. Může být schválen jako přebytkový za předpokladu, že některé příjmy jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let. Schodkový rozpočet lze schválit jen v případě, že schodek bude možné uhradit z prostředků z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku. (Zákon č. 250/2000 Sb.)

Rozpočtové období na úrovni územní samosprávy je totožné s rozpočtovým obdobím celé rozpočtové soustavy. Trvá jeden rok a v České republice je rozpočtové období totožné s kalendářním rokem. (Peková, 2004)

Rozpočtový proces je delší než rozpočtové období a trvá většinou 1,5 – 2 roky. Rozpočtový proces zahrnuje činnost orgánů jak volených, tak výkonných. Mezi **etapy rozpočtového procesu** lze zařadit: analýzu minulosti a sestavení priorit pro následující

rozpočtové období, sestavení návrhu rozpočtu, kdy tuto činnost provádí finanční odbor územní samosprávy. Podkladem pro návrh rozpočtu je rozpočtový výhled, kdy tento návrh musí obsahovat požadavky jednotlivých vedoucích odborů a zastupitelů. Následně se návrh rozpočtu projednává ve finančním výboru a radě územní samosprávy. Po projednání rozpočtu následuje schválení, které provádí zastupitelstvo. Rozpočet musí být vždy reálný, pravdivý a úplný. Zásada reálnosti, pravdivosti a úplnosti má velký význam při kontrole plnění rozpočtu a hodnocení během roku. Závěrečný účet zobrazuje skutečný přehled plnění rozpočtu a je sestavován finančním odborem a radou územní samosprávy. Schvalování závěrečného účtu je v kompetenci zastupitelstva územní samosprávy. (Provazníková, 2009)

Obr. č. 1: Fáze rozpočtového procesu

Zdroj: vlastní zpracování dle Provazníkové (2009), 2014

Při sestavování rozpočtu je třeba, aby se územní samospráva řídila **rozpočtovými zásadami**, které působí komplexně. Mezi tyto zásady se řadí:

- každoroční sestavování a schvalování územního rozpočtu, většinou před začátkem rozpočtového období. V situaci, kdy není rozpočet schválen před začátkem rozpočtového období, hospodaří územní samospráva dle rozpočtového provizória,
- reálnost a pravdivost rozpočtu,
- úplnost a jednotnost rozpočtu, které je dosaženo pomocí závazné rozpočtové skladby,

- dlouhodobá vyrovnanost rozpočtu, která je základním pilířem úspěšného dlouhodobého hospodaření územní samosprávy,
- hospodárnost a efektivnost, účetní audit,
- publicita, která je předpokladem účinné občanské kontroly. (Peková, 2004)

3.1 Příjmy

Mezi **příjmy rozpočtu nižších územních samosprávných celků**, tedy obcí, dle Zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (Zákon č. 250/2000 Sb.) patří:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob v případě, že obec právnickou osobu založila,
- příjmy z vlastní správní činnosti, včetně příjmů z výkonů státní správy,
- příjmy z místních poplatků,
- výnosy nebo podíly na určitých daních,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy,
- přijaté peněžní dary a příspěvky,
- jiné příjmy, které dle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.

3.1.1 Daňové příjmy

Do daňových příjmů obecních rozpočtů v České republice spadá celý **výnos daně z nemovitých věcí**, kdy příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází. Tato daň se do roku 2014 nazývala daň z nemovitosti. (Zákon č. 243/2000 Sb.)

Následně mezi daňové příjmy patří podíl na celostátním hrubém výnosu **daně z přidané hodnoty (DPH)**. Daň z přidané hodnoty plyne do rozpočtu obcí od roku 2001 a měla by v delším časovém horizontu pomoci stabilitě hospodaření obcí. Dalším daňovým příjmem obcí je podíl na celostátním hrubém výnosu **daně z příjmu fyzických osob (DPFO) a daně z příjmů právnických osob (DPPO)**. (Zákon č. 243/2000 Sb.)

Místní poplatky mají fakultativní, tzn. nepovinný charakter. Samy obce se rozhodují o tom, zda na svém území budou od fyzických či právnických osob vybírat konkrétní

místní poplatek. Vybírání a druhy místních poplatků upravuje Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů. Obce tyto poplatky vybírají z důvodu, aby získaly další potřebné finanční prostředky do svého rozpočtu a mohly je použít na financování lokálních veřejných statků. (Peková, 2004)

Obce mohou vybírat následující **místní poplatky**:

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace. (Zákon č. 565/1990 Sb.)

Mezi příjmy obcí spadají také **správní poplatky** podle Zákona o správních poplatcích, za správní úkony, které obce vykonávají v rámci své přenesené působnosti. V příloze tohoto zákona se nachází sazebník, dle kterého se obce řídí. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

3.1.2 Nedaňové příjmy

Mezi **vlastní nedaňové příjmy** územních rozpočtů patří především:

- **příjmy z vlastního podnikání**, kam řadíme zisk municipálních podniků a podíly na zisku podniků s majetkovým vkladem obce,
- **příjmy od vlastních neziskových organizací**, jako jsou organizační složky a příspěvkové organizace,
- **příjmy z pronájmu nebo z prodeje majetku** ve vlastnictví obce,
- **příjmy z obchodování s cennými papíry**, kdy za nejbezpečnější způsob investování finančních prostředků se považují státní dluhopisy,
- **uživatelské poplatky**, které se vybírají v případě smíšených veřejných statků. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Sankční pokuty se řadí mezi doplňkové příjmy. Jejich výnos v rozpočtech územní samosprávy je většinou nahodilý a malý. V České republice mohou obce získat tyto příjmy za přestupky, které jsou řešené v rámci přestupkového řízení, např. pokuty za znečišťování veřejných prostranství, za nepořádek, za znečišťování ovzduší, za černou skládku atd. (Peková, 2004)

3.1.3 Ostatní příjmy

Mezi ostatní příjmy patří příjmy ze sdružování finančních prostředků, které řadíme do skupiny plánovaných příjmů, a neplánované příjmy jako jsou dary, výnosy ze sbírek a podobně. (Provazníková, 2009)

3.1.4 Dotace

Dotace představují nenávratné vztahy přerozdělování v rozpočtové soustavě a tvoří významnou část příjmů rozpočtu obcí. Dotace z rozpočtové soustavy, zejména ze státního rozpočtu do územních rozpočtů jsou projevem solidarity. Potřeba dotací je odůvodněna obecným zájmem, např. zabezpečování veřejných statků. Do územních rozpočtů jsou poskytovány **běžné dotace**, které se používají na financování provozních, neinvestičních potřeb a **kapitálové dotace**, které se používají na konkrétní investice. (Peková, 2004)

3.1.5 Návrtné příjmy

Mezi návratné příjmy patří kromě úvěrů a půjček také příjmy z emise obligací a finanční výpomoci. Střednědobé a dlouhodobé úvěry, které čerpá obec, jsou účelové a zpravila určené na investice. Využití zvoleného úvěru schvaluje zastupitelstvo obce. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Tab. č. 4: Příjmy rozpočtu obce

NENÁVRATNÉ
<ul style="list-style-type: none"> • Vlastní <ul style="list-style-type: none"> ○ Daňové <ul style="list-style-type: none"> ▪ svěřené daně ▪ sdílené daně ▪ místní poplatky ▪ správní poplatky ○ Nedaňové <ul style="list-style-type: none"> ▪ z majetku ▪ z podnikání ▪ uživatelské poplatky ▪ z mimorozpočtových fondů ○ Ostatní
<ul style="list-style-type: none"> • Dotace <ul style="list-style-type: none"> ○ účelové ○ neúčelové
NÁVRATNÉ
<ul style="list-style-type: none"> • Úvěry a půjčky
<ul style="list-style-type: none"> • Z emise komunálních obligací

Zdroj: vlastní zpracování dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008), 2014

3.2 Výdaje

Mezi úkoly územní samosprávy patří zabezpečování a financování veřejných statků. Značnou část výdajů rozpočtu územní samosprávy mají **alokační výdaje**, které zabezpečují veřejné statky pro obyvatelstvo, a část z nich má povahu mandatorních výdajů. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

V rámci územní samosprávy jsou výdaje rozděleny z hlediska rozpočtového plánování na **plánované**, resp. plánovatelné a **neplánované**, resp. nahodilé, neplánovatelné výdaje. Nejčastěji se však používá dělení výdajů podle ekonomického hlediska na **běžné**, tj. každoročně se opakující a **kapitálové**, tj. jednorázové výdaje. (Peková, 2004)

Z **běžných výdajů** financuje územní samospráva běžné, pravidelně se opakující potřeby v daném rozpočtovém období. **Kapitálové výdaje** slouží k financování dlouhodobých, hlavně investičních potřeb, kdy tyto výdaje přesahují jedno rozpočtové období a jsou většinou jednorázové. (Peková, 2004)

Mezi **alokační výdaje** patří výdaje na:

- preferované veřejné statky, jako je například základní vzdělání,
- zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti,
- veřejné osvětlení,
- veřejné komunikace, jako jsou chodníky, ulice apod.,
- veřejnou zeleň a parkové úpravy,
- předcházení, případně likvidaci negativních externalit,
- vlastní správu a samosprávu,
- financování výdajových programů, jako jsou například výdaje na péči o rodinu a děti, péči o zdravotně postižené občany apod. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Nenávratné výdaje, kterými územní samospráva financuje veřejné statky, by měly být kryty výnosem ze svěřených a sdílených daní. U obcí se tyto výdaje mohou financovat i z místních poplatků, následně z uživatelských poplatků a zčásti z dotací z rozpočtové soustavy. Tyto výdaje mohou být svým charakterem jak běžné, tak kapitálové. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008)

Mezi další skupinu výdajů územních rozpočtů náleží **nenávratné platby**, kam spadají dotace a příspěvky neziskovým organizacím, příspěvky nevládním neziskovým organizacím, přímé adresné dotace sociálně slabším občanům, dotace soukromým podnikatelům, dary občanům, splátky jistin, placené úroky, placené daně, výdaje na pokuty, které územní samospráva dostane, výdaje za zprostředkovatelské a podobné služby, výdaje na investice. (Peková, 2004)

Obci je dle Zákona o obcích svěřena **samostatná působnost**. V rámci této působnosti obec vynakládá výdaje na:

- 1) **Školství**, kdy obec provozuje a udržuje budovy mateřských a základních škol. Odpovědnost za základní školství obce sdílí spolu s ústřední vládou, která odpovídá za náklady na platy učitelů, učebnice a některé školní potřeby. Obce mohou současně také zakládat a rušit školy na základě schválení krajským úřadem.
- 2) **Sociální péči**, v případě, že některé obce zabezpečují provoz kojeneckých ústavů, ústavů pro mládež, zařízení pro tělesně postižené a domovy důchodců.
- 3) **Zdravotnické služby**, jako je částečné financování malých nemocnic, poliklinik a jeslí.

- 4) **Kulturu a rekreaci**, což zahrnuje knihovny, muzea, divadla, zoologické zahrady, sportovní komplexy, stadiony, plavecké bazény apod.
- 5) **Veřejnou bezpečnost a obecní policii.**
- 6) **Sanitární služby**, včetně svozu komunálního odpadu a úklidu komunikací.
- 7) **Pouliční osvětlení, hřbitovy a parky.**
- 8) **Vodovody a kanalizace.**
- 9) **Územní plánování.**
- 10) **Místní komunikace a městskou dopravu.**
- 11) **Obecní byty**, kdy obec realizuje pronájem i výstavbu nových bytů.

V oblasti samostatné působnosti mohou obce rozhodovat o způsobu poskytování daných služeb. Tyto služby a statky mohou poskytovat jak samotné obce, případně organizační složky dané obce, tak i příspěvkové organizace obce. (Provazníková, 2009)

Tab. č. 5: Výdaje rozpočtu obce

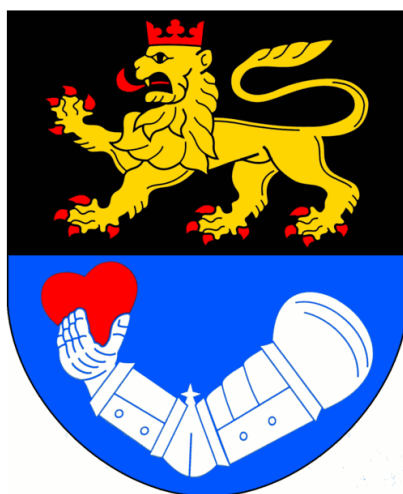
BĚŽNÉ	KAPITÁLOVÉ
<ul style="list-style-type: none"> • Neinvestiční nákupy 	<ul style="list-style-type: none"> • Investiční výdaje
<ul style="list-style-type: none"> • Neinvestiční transfery <ul style="list-style-type: none"> ○ vlastní výdaje obecního úřadu ○ dotace podnikatelským subjektům ○ dotace neziskovým organizacím ○ dotace a příspěvky organizačním složkám a příspěvkovým organizacím ○ transfery obyvatelstvu ○ transfery jiným rozpočtům ○ transfery vlastním fondům 	<ul style="list-style-type: none"> • Kapitálové transfery <ul style="list-style-type: none"> ○ podnikatelským subjektům ○ neziskovým organizacím ○ jiným rozpočtům ○ příspěvkovým organizacím ○ vlastním fondům
<ul style="list-style-type: none"> • Neinvestiční půjčky 	<ul style="list-style-type: none"> • Nákup akcií a majetkových podílů
<ul style="list-style-type: none"> • Ostatní 	<ul style="list-style-type: none"> • Investiční půjčky
	<ul style="list-style-type: none"> • Ostatní

Zdroj: vlastní zpracování dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008), 2014

4 PŘEDSTAVENÍ MĚSTA TOUŽIM

Město Toužim se nachází v západních Čechách, konkrétně v Karlovarském kraji. Město leží v Tepelské vrchovině a protéká jím řeka Střela, která pramení nedaleko Prachomet, jedné z osad. Toužim leží na hlavní silniční trase mezi významnými městy západních Čech, jako je Plzeň a Karlovy Vary. Od Plzně je konkrétně vzdálená 51 km a od Karlových Varů 36 km. Město má dle statistického úřadu k 1. lednu 2013 3 834 obyvatel. Dominantou města je kromě zchátralého zámku, hradu a starého pivovaru také nově zrekonstruované náměstí Jiřího z Poděbrad. Znak města Toužim je rozdělený na dvě části. V horní, černé části je krácející zlatý lev s červenou korunou a v dolní, modré části je stříbrné obrněné pravé ramě, které drží červené srdce. Město tvoří samostatná městská část Toužim a následně 15 osad. Mezi tyto osady patří: Bezděkov, Branišov, Dobrá Voda, Dřevohryzy, Kojšovice, Komárov, Kosmová, Lachovice, Luhov, Nežichov, Políkno, Prachometry, Radyně, Smilov a Třebouň. (www.touzim.cz, 2014)

Obr. č. 2: Znak města Toužim

Zdroj: commons.wikimedia.org, 2013

4.1 Historie města

Dějiny města Toužim a jeho okolí se začaly psát na konci 12. století, kdy toto území získal velmož Jiří z Milevska od českých panovníků. V době husitských válek se zmocnila toužimského klášterního majetku kališnická šlechta a Jan I. z Vřesovic přeměnil Toužim na gotický hrad. V roce 1469 se rozhodli obyvatelé blízké Útviný obnovit svoji vypálenou obec u Janova hradu v Toužimi. Toužim se tak stala

opevněným městem a zároveň hospodářským centrem panství. V období renesance, tedy v 16. století, bylo město ve značném rozkvětu. Zámek města se stal šlechtickou residencí, rozvíjela se řemesla i obchod s ostatními městy. V roce 1536 získalo město privilegium na pivovárěční a šenkovní monopol. Toužim měla tedy dva pivovary. Město postupem času získalo značnou míru práv, mělo radnici, dvě školy, tři kostely a za městskými hradbami vyrostla předměstí. Původně české obyvatelstvo bylo postupně v průběhu 16. a 17. století vytlačeno a germanizováno německými kolonisty. V 17. století se ve městě usadili také židé. Po skončení 2. světové války v roce 1945 bylo německé obyvatelstvo z kraje vysídleno a značná část městských památek zničena. V období 1949 - 1960 bylo město Toužim sídlem okresu. V dnešní době má Toužim statut města s výkonem státní správy. (www.touzim.cz, 2014)

4.2 Samospráva města

Město Toužim je dle Hlavy sedmé, Ústavy ČR základním územním samosprávným celkem. Organizační struktura města je tvořena starostou, místostarostou, tajemníkem městského úřadu a dalšími zaměstnanci městského úřadu. V čele města je starosta, Alexandr Žák, který je zvolen na čtyřleté období a zastupuje město navenek. Za výkon své funkce odpovídá starosta i místostarosta zastupitelstvu obce. (www.touzim.cz, 2014, Zákon č. 128/2000 Sb.)

Zastupitelstvo obce, dle Zákona o obcích, může mít v případě obcí od 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů. Zastupitelstvo města Toužim se skládá z patnácti členů, kteří byli zvoleni na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Počet členů rady obce musí být dle Zákona o obcích lichý a minimálně pětičlenný. Rada města Toužim má 5 členů. Mezi tyto členy řadíme starostu, místostarostu a další 3 členy rady, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva obce. (www.touzim.cz, 2014)

Zastupitelstvo obce povinně zřizuje finanční a kontrolní výbor. Následně má Toužim další tři osadní výbory. Kontrolní a finanční výbor má vždy 3 členy včetně předsedy výboru, který musí být členem zastupitelstva obce. Počet členů třech osadních výborů, které zastupitelstvo zřídilo, je 5 až 6 včetně předsedy výboru. Rada města Toužim zřizuje komise jako své iniciativní a poradní orgány. Celkem má město čtyři komise a mezi tyto komise patří: stavební komise, přestupková komise, komise pro kulturu, památky a cestovní ruch a komise pro občanské záležitosti. (www.touzim.cz, 2014)

Mezi příspěvkové organizace, které jsou zřízeny městem Toužim, patří: bytové hospodářství, teplárenství, technická služba, mateřská škola, základní škola, základní škola a mateřská škola a základní umělecká škola. Tyto organizace provozují činnosti, které jsou zpravidla neziskové, a jejich rozsah, struktura a složitost vyžaduje samostatnou právní subjektivitu. Příspěvkové organizace hospodaří s peněžními prostředky, které získají vlastní činností a z rozpočtu obce. Dále mohou hospodařit s prostředky svých fondů a peněžitými dary od fyzických a právnických osob včetně prostředků, které jsou poskytnuty z Národního fondu či ze zahraničí aj. (www.touzim.cz, 2014, Zákon č. 250/2000 Sb.)

Město Toužim dále zřizuje organizační složky, které hospodaří jménem města a nejsou účetními jednotkami. Mezi organizační složky, které město zřídilo, patří: městská knihovna, pečovatelská služba, jednotka Sboru dobrovolných hasičů města Toužim (SDHT) a městská policie. (www.touzim.cz, 2014)

Město Toužim má zřízenou obchodní společnost Městské lesy Toužim, s. r. o., ve které je dle Zákona o obcích jediným společníkem město, a o záležitostech v rámci společnosti rozhoduje rada obce. Společnost zajišťuje hospodaření v městských lesích. (www.touzim.cz, 2014)

5 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ MĚSTA TOUŽIM

Analýza hospodaření města Toužim bude vycházet z materiálů za pětileté období, konkrétně z let 2009 až 2013. Materiály potřebné k této části jsem získala ze Závěrečného účtu města Toužim, který mi poskytli pracovníci Městského úřadu v Toužimi.

5.1 Analýza rozpočtů za období 2009 - 2013

V této kapitole bude provedena analýza schváleného rozpočtu, upraveného rozpočtu a skutečného plnění rozpočtu. Schválený rozpočet je takový, který zastupitelstvo schvaluje před začátkem rozpočtového období. Upravený rozpočet se upravuje v průběhu rozpočtového období rozpočtovými opatřeními a plnění rozpočtu zobrazuje stav plnění k poslednímu dni daného roku.

Tab. č. 6: Vývoj schváleného rozpočtu v letech 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy	44.066	40.434	51.437	35.304	41.791
Výdaje	52.747	43.455	59.826	44.304	60.091
Saldo	-8.681	-3.021	-8.389	-9.000	-18.300

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Schválený rozpočet byl ve všech analyzovaných letech schválen jako schodkový. **Největší schodek** město zaznamenalo v roce **2013** ve výši 18.300.000 Kč. V tomto období je také největší nárůst schodku ze všech analyzovaných let, nárůst činí 9.300.000 Kč oproti roku 2012. Tento schodek byl způsoben značným růstem kapitálových výdajů kvůli investici do plánované rekonstrukce náměstí Jiřího z Poděbrad.

Nejnižší schodek rozpočtu je v roce **2010** a to ve výši 3.021.000 Kč. Zároveň je v tomto roce také největší snížení schodku oproti předchozímu období a to snížení ve výši 5.660.000 Kč a to i přes snížení příjmů a výdajů oproti roku 2009. Toto snížení je zapříčiněno snížením daňových příjmů, kdy významný pokles byl u daně z příjmů právnických osob. Zároveň se v daném roce snížily jak běžné, tak kapitálové výdaje. Snížení běžných výdajů zapříčinilo výrazné snížení výdajů na správu, údržbu a výstavbu chodníků, odstavných ploch, parkovišť, cyklistických stezek aj.

Největší snížení příjmů je v roce 2012 a to konkrétně o 16.133.000 Kč oproti roku 2011, což je zapříčiněno tím, že v roce 2012 nebyly v rozpočtu města schváleny přijaté dotace, tudíž oproti předchozímu roku tato položka klesla o 15.651.000 Kč.

Největší nárůst výdajů je v roce 2011 oproti roku 2010 a to konkrétně ve výši 16.371.000 Kč. Toto zvýšení je způsobeno růstem kapitálových výdajů o 18.788.000 Kč z důvodu plánované rekonstrukce náměstí Jiřího z Poděbrad, která se nakonec v daném roce neuskutečnila.

Ve všech analyzovaných letech byl schodek schváleného rozpočtu kryt prostředky z minulých let.

Tab. č. 7: Vývoj upraveného rozpočtu v letech 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy	56.071	45.401	59.546	45.645	53.101
Výdaje	64.752	49.549	67.935	67.645	96.401
Saldo	-8.681	-4.148	-8.389	-22.000	-43.300

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Pokud srovnáme **vývoj upraveného a schváleného rozpočtu stejný schodek** je v letech 2009 a 2011. To i v případě, že vývoj příjmů a výdajů se zvyšuje ale vždy o stejnou částku. Konkrétně v roce 2009 o 12.005.000 Kč a v roce 2011 o 8.109.000 Kč z důvodu rozpočtových opatření. Tento schodek je uhrazen z prostředků z minulých let stejně jako v případě schváleného rozpočtu.

V roce 2012 bylo u upraveného rozpočtu saldo ve výši 22.000.000 Kč způsobeno výrazným růstem kapitálových výdajů o 16.441.000 Kč. V daném roce rostly i příjmy, nejvíc přijaté dotace, konkrétně o částku 6.798.000 Kč. Toto zvýšení bylo z důvodu pozdního přiznání dotací, které nebyly ve schváleném rozpočtu obce uvedeny. **Největší rozdíl** mezi příjmy a výdaji v případě upraveného a schváleného rozpočtu je v roce 2013, kdy rozdíl činí 25.000.000 Kč. Tento rozdíl zapříčinil nárůst kapitálových výdajů o 32.317.000 Kč. Kapitálové výdaje vzrostly z důvodu rozhodnutí zastupitelstva o jednorázové rekonstrukci náměstí Jiřího z Poděbrad. Původně se plánovalo tuto investici rozdělit na tři roky, ale zastupitelstvo se v roce 2013 rozhodlo uskutečnit investici najednou. Saldo 43.300.000 Kč bylo kryto prostředky z minulých let ve výši 23.300.000 Kč a následně úvěrem od ČSOB, a. s. ve výši 20.000.000 Kč, který ve schváleném rozpočtu nebyl uveden.

Tab. č. 8: Vývoj plnění rozpočtu v letech 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy	51.501	48.476	60.176	46.113	58.601
Výdaje	48.418	46.677	45.314	55.018	89.024
Saldo	3.083	1.799	14.862	-8.905	-30.423

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Vývoj plnění rozpočtu se ve všech analyzovaných letech **výrazně liší od vývoje rozpočtu upraveného**. V letech 2009, 2010 a 2011 město Toužim vykazovalo přebytek. V roce 2009 se snížily jak příjmy, tak výdaje obce. Pokles příjmů o 4.507.000 Kč oproti upravenému rozpočtu zapříčinily zejména daňové příjmy, konkrétně nižší výběr daně z příjmů právnických osob. U výdajů se nejvíce snížila položka běžných výdajů a největší podíl na této změně oproti upravenému rozpočtu měly neuskutečněné opravy pozemních komunikací. Celkové snížení výdajů v roce 2009 bylo ve výši 16.334.000 Kč.

V roce 2010 a 2011 se v obou případech zvýšily příjmy a zároveň snížily výdaje. V roce 2010 byla výraznější změna u daňových příjmů, konkrétně 2.343.000 Kč, z důvodu vyššího výběru DPH a daně z nemovitostí (od r. 2014 se tato daň nazývá daň z nemovitých věcí). V případě výdajů byl způsoben pokles u běžných výdajů, konkrétně u služeb pro obyvatelstvo, kdy největší pokles výdajů byl u veřejného osvětlení. V roce 2011 nepatrně vzrostly příjmy, největší rozdíl byl u nedaňových příjmů ve výši 713.000 Kč. Výraznější změna byla u poklesu kapitálových výdajů o 20.040.000 Kč. Pokles výdajů vznikl z důvodu neuskutečněné investiční akce na rekonstrukci náměstí Jiřího z Poděbrad, následně kvůli výstavbě domu s pečovatelskou službou, která byla z větší části financována z dotace od Ministerstva pro místní rozvoj.

V roce 2012 se schodek snížil z 22.000.000 Kč na 8.905.000 Kč. Hlavním důvodem bylo snížení výdajů oproti upravenému rozpočtu o 12.627.000 Kč, většinu rozdílu tvoří kapitálové výdaje z důvodu, že rekonstrukce náměstí neprobíhala dle plánu. Schodek v roce 2012 byl uhrazen z prostředků z minulých let. **V roce 2013** činil skutečný **schodek** města Toužim **nejvíc z analyzovaných let**, konkrétně 30.423.000 Kč. Tento schodek nastal i přesto, že příjmy v daném roce vzrostly oproti minulému roku o 12.488.000 Kč, avšak meziroční nárůst výdajů činil 162 %. Největší podíl na tomto výsledku mají kapitálové výdaje, běžné výdaje se oproti minulému roku snížily. Hlavní

část kapitálových výdajů se použila na rekonstrukci náměstí Jiřího z Poděbrad. Schodek v roce 2013 byl kryt z prostředků z minulých let a z přijatého úvěru od ČSOB, a. s.

5.2 Analýza příjmů obce

Cílem této kapitoly je provést analýzu příjmů skutečného plnění rozpočtu města Toužim. Mezi tyto příjmy patří daňové příjmy a poplatky, které ve všech analyzovaných letech tvoří výraznou část celkových příjmů. Následně do skupiny příjmů patří nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace neboli transfery.

Celkový vývoj příjmů v letech 2009 až 2013 zobrazuje tabulka č. 9. Data, která shrnuje následující tabulka, indikují rostoucí trend daňových i nedaňových příjmů. Výjimkou je rok 2011, kdy daňové příjmy nepatrně klesly. Zároveň v analyzovaných letech tvoří daňové příjmy více než polovinu celkových příjmů obce. Kapitálové příjmy stejně jako dotace mají v období 2009 až 2013 proměnlivý charakter.

Tab. č. 9: Struktura příjmů za období 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Příjmy	2009	2010	2011	2012	2013
Daňové	31.856	33.434	33.202	33.745	44.008
Nedaňové	1.627	2.144	3.112	5.266	8.120
Kapitálové	217	590	186	187	243
Dotace	17.800	12.308	23.676	6.915	6.230
Celkem	51.501	48.476	60.176	46.113	58.601

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

5.2.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy a poplatky tvoří ve všech analyzovaných letech **největší část příjmů rozpočtu obce**. Tato skupina příjmů je tvořena daněmi, místními poplatky a správními poplatky. Následující tabulka zobrazuje přehled daňových příjmů v jednotlivých letech.

Tab. č. 10: Struktura daňových příjmů za období 2009 – 2013 (v tis. Kč)

Daňové příjmy	2009	2010	2011	2012	2013
Daně	30.795	32.441	32.546	32.995	43.002
Místní poplatky	577	458	322	120	100
Správní poplatky	484	534	334	630	906
Celkem	31.856	33.433	33.202	33.745	44.008

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Největší část daňových příjmů tvoří samotné **daně**. Do této skupiny můžeme zahrnout daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmů fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti (SVČ), daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů právnických osob za obce, daň z přidané hodnoty a daň z nemovitosti (od roku 2014 se tato daň nazývá daň z nemovitých věcí). Tyto daně ve všech letech tvoří přibližně 97 % celkových daňových příjmů a mají rostoucí tendenci. Příjem z **místních poplatků** se během analyzovaných let snižoval. Hlavním důvodem je zrušení místního poplatku za provozovaný výherní hrací přístroj. Tento poplatek se zrušil v roce 2012 díky novele Zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. **Správní poplatky** mají v analyzovaných letech proměnlivý charakter. Zvýšený příjem ze správních poplatků v roce 2012 byl vyvolán zavedením správního poplatku z výherních hracích přístrojů.

Tab. č. 11: Struktura daní v rozpočtu obce za období 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Daně	2009	2010	2011	2012	2013
DPFO ze závislé činnosti	6.352	6.521	6.587	6.437	8.924
DPFO ze SVČ	630	615	298	587	1.418
DPFO z kapitálových výnosů	537	545	591	701	919
DPPO	6.208	6.638	6.186	6.876	8.845
DPPO za obce	947	213	151	269	729
DPH	13.457	14.296	14.685	13.886	17.959
Daň z nemovitostí	2.664	3.613	4.048	4.239	4.208
Celkem	30.795	32.441	32.546	32.995	43.002

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Největší příjmová položka co se týká daní, je ve všech analyzovaných letech **daň z přidané hodnoty**. Tato daň tvoří průměrně 43 % z celkových daní, které spadají do rozpočtu obce. Další významnou položkou je **daň z příjmů fyzických osob**

ze závislé činnosti, která tvoří průměrně 20 % z daňových příjmů v analyzovaných letech a **daň z příjmů právnických osob**, která se na daňových příjmech podílí v průměru 20 %. U všech daní, kromě daně z nemovitosti (daň z nemovitých věcí od roku 2014), se výrazně zvýšil v roce 2013 příjem do rozpočtu obce. Tato změna je dána tím, že se zvětšil podíl rozpočtového určení daní právě do rozpočtu obcí. Celkově tato změna znamenala růst příjmů z daní o 10.007.000 Kč.

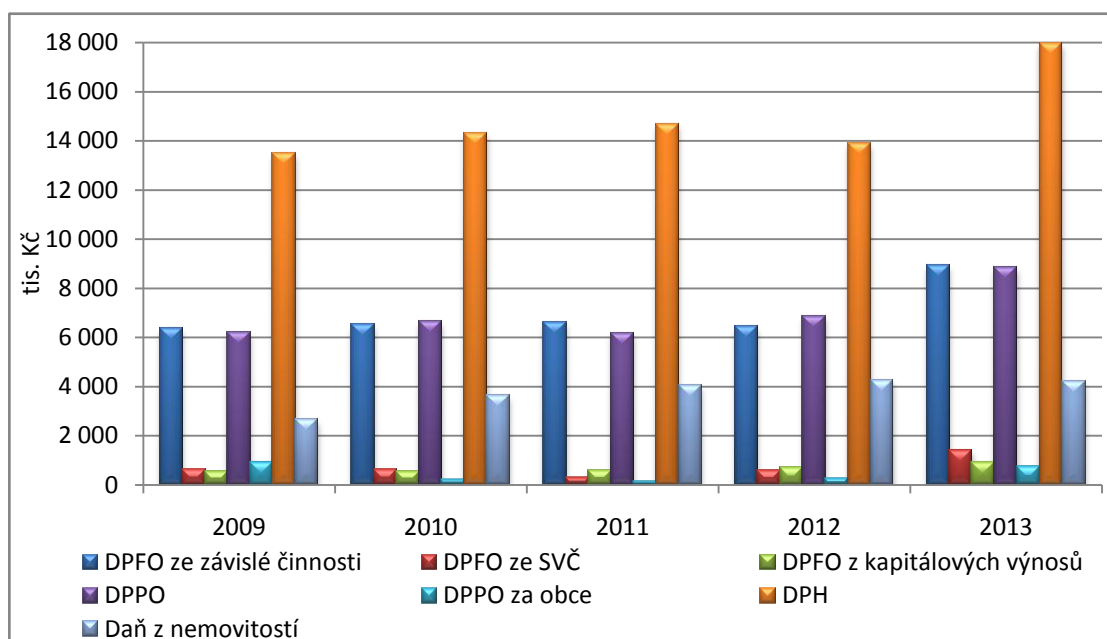
Od roku 2013 se změnilo rozdělení rozpočtového určení některých daní následujícím způsobem:

- z celostátního výnosu DPH náleží obcím 20,83 %, místo předchozích 19,93 %,
- DPPO činí 23,58 %, místo 21,4 % které patřily do rozpočtu obce do roku 2013,
- 23,58 % celostátního výnosu DPFO z kapitálových výnosů, místo předchozích 21,4 %,
- podíl 23,58 % z 60% celostátního výnosu DPFO ze samostatně výdělečné činnosti, tento podíl byl v minulosti ve výši 21,4 %,
- z celostátního výnosu DPFO ze závislé činnosti náleží obcím 22,87 %, místo předchozího podílu ve výši 21,4 %.

Daň z nemovitosti, která plyne do rozpočtu obce a je upravena obecně závaznou vyhláškou, má proměnlivou tendenci a celkově tvoří v analyzovaných letech 11 % z celkových daní. Obecně závazná vyhláška č. 1/2008 o stanovení koeficientu pro výpočet daně z nemovitosti stanovuje koeficient u pozemků, které leží na katastrálním území města Toužim, ve výši 1,6. U obytných domů a ostatních staveb, které tvoří příslušenství k obytným domům z výměry přesahující 16 m², u bytů a ostatních samostatných nebytových prostorů je koeficient ve výši 1,6. U staveb pro individuální rekreaci, garáží a staveb pro podnikatelskou činnost je stanoven koeficient podle vyhlášky ve výši 1,5. **Daň z příjmů právnických osob za obce** má proměnlivou tendenci a je specifická tím, že obec si tuto daň vyměří, ale neodvádí ji, pouze si ji proúčtuje ve svém účetnictví a rozpočtu.

Vývoj vybíraných daní v rozpočtu města Toužim zobrazuje obrázek č. 3. Můžeme zde vidět zvýšený příjem v roce 2013 téměř u všech daní, díky změně rozpočtového určení.

Obr. č. 3: Vývoj vybraných daní v letech 2009 - 2013

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

5.2.2 Místní poplatky

Mezi místní poplatky, které vybíralo město Toužim v letech 2009 až 2012, patří: poplatek ze psů, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek z ubytovací kapacity a poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj nebo jiné technické herní zařízení povolené Ministerstvem financí podle jiného právního předpisu. V roce 2012 se změnila díky novele Zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách struktura místních poplatků a vybírají se pouze následující poplatky: poplatek ze psů, poplatek za užívání veřejného prostranství a poplatek z ubytovací kapacity.

Místní poplatek ze psů upravuje Obecně závazná vyhláška města Toužim č. 2/2011, která je platná od 1. května 2011. Tato vyhláška definuje poplatníka jako fyzickou nebo právnickou osobu, která je držitelem psa a má na území města trvalý pobyt nebo sídlo. Tento poplatek se platí ze psů starších 3 měsíců. Sazba poplatku se pohybuje od 150 do 1.350 Kč ročně, záleží na typu domu a lokalitě, ve které poplatník bydlí. Vyhláška č. 2/2011 upravuje také osoby, které jsou od poplatku osvobozeny.

Obecně závazná vyhláška města Toužim č. 4/2005 upravuje **místní poplatek za užívání veřejného prostranství**. Příloha této vyhlášky definuje konkrétní prostranství, které se této vyhlášky týká. Poplatníkem může být jak fyzická, tak právnická osoba, která veřejné prostranství využívá. Sazba poplatku je definována

paušální částkou za m² a příslušné období (rok či měsíc) nebo fixní částkou za každý započatý m² a den.

Místní poplatek z ubytovací kapacity, který je upraven Obecně závaznou vyhláškou města Toužim č. 5/2005 definuje ubytovatele jako fyzickou nebo právnickou osobu, která poskytuje přechodné ubytování. Sazba poplatku je 2 Kč za každé využití lůžko a den nebo vyhláška umožňuje poplatek uhradit paušální částkou 250 Kč za lůžko, za celý kalendářní rok.

5.2.3 Správní poplatky

Druhy a sazby správních poplatků, které město Toužim vybírá, upravuje Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Mezi nejčastější správní poplatky, které město vybírá, řadíme například: poplatek za ověření listin a podpisů, poplatek za vydání rybářského lístku, výpisy z katastru nemovitostí, poplatek za výpis z bodového hodnocení řidiče, poplatek za uzavření manželství apod. Mezi správní poplatky pro účely naší analýzy patří také poplatek za znečišťování ovzduší, odvod z výtěžku loterií, odvod za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj a odvod z výherních hracích přístrojů. Správní poplatky se podílejí na daňových příjmech necelými dvěma procenty.

5.2.4 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy tvoří průměrně ve všech analyzovaných letech **7,7 % z celkových příjmů**. Podle druhového třídění dle Vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě se nedaňové příjmy člení na příjmy z vlastní činnosti, přijaté sankční platby a vratky transferů, ostatní nedaňové příjmy a přijaté splátky půjčených prostředků. Následující tabulka zobrazuje souhrn nedaňových příjmů v letech 2009 až 2013.

Tab. č. 12: Struktura nedaňových příjmů v období 2009 – 2013 (v tis. Kč)

Nedaňové příjmy	2009	2010	2011	2012	2013
Z vlastní činnosti	1.222	1.592	1.337	4.436	7.142
Přijaté sankční platby a vratky transferů	120	253	61	23	44
Ostatní nedaňové příjmy	285	300	587	507	534
Přijaté splátky půjčených prostředků	0	0	1.127	300	400
Celkem	1.627	2.145	3.112	5.266	8.120

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Nedaňové příjmy mají v letech 2009 až 2013 rostoucí tendenci. **Největší položkou** z těchto příjmů jsou **příjmy z vlastní činnosti**, které se konkrétně podílejí na nedaňových příjmech průměrně 78 %. Mezi příjmy z vlastní činnosti lze dle Vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě řadit příjmy z poskytování služeb a výrobků, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu pozemků, příjmy z movitých věcí, příjmy z podílů na zisku a dividend a příjmy z úroků. Příjmy z vlastní činnosti vzrostly v roce 2012 oproti roku 2011 o 3.099.000 Kč, hlavním důvodem byl příjem z pěstební činnosti v důsledku založení společnosti Městské lesy Toužim, s. r. o. Tato společnost vznikla 23. ledna 2012 a výrazně se podílí svou činností na nedaňových příjmech města Toužim, z důvodu pronájmu majetku. Největší příjem z vlastní činnosti ve výši 7.142.000 Kč byl v roce 2013. V tomto roce se zvýšil příjem z pěstební činnosti oproti předcházejícímu roku o 59 % na 4.961.000 Kč. **Přijaté sankční platby a vratky transferů** se v analyzovaných letech snižují, přesto v roce 2013 nepatrně vzrostly. Největší příjem z této položky byl v roce 2010 z důvodu přijaté vratky transferů na opravy komunikací a obnovu čekárny na autobusové zastávce v obci Kosmová ve výši 200.000 Kč. **Ostatní nedaňové příjmy** mají ve všech letech rostoucí charakter, výjimkou je rok 2012. Mezi tyto příjmy řadíme například přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady, přijaté neinvestiční dary apod. **Přijaté splátky půjčených prostředků** jsou poslední položkou v nedaňových příjmech a průměrně tvoří 9 % příjmů v analyzovaných letech.

5.2.5 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy mají dle tabulky č. 9 proměnlivý charakter a podílejí se v průměru 0,5 % na celkových příjmech. Mezi kapitálové příjmy patří dle Vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě zejména příjmy z prodeje pozemků, příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a jejich částí, příjmy z prodeje ostatního hmotného a nehmotného majetku, ostatní kapitálové příjmy jako jsou např. přijaté dary na pořízení dlouhodobého majetku a příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku.

Největšího příjmu se dosáhlo **v roce 2010** ve výši 590.000 Kč. V tomto roce činily příjmy z prodeje pozemků na stavbu rodinných domů 412.000 Kč, nejvíce z analyzovaných let. Zároveň byl v tomto roce také největší nárůst příjmů oproti předchozímu roku, ve výši 373.000 Kč. Tento nárůst byl z důvodu vyššího příjmu za prodej pozemků a ostatních nemovitostí a jejich částí.

5.2.6 Přijaté transfery

Přijaté dotace neboli transfery jsou druhou nejvýznamnější položkou v příjmech města Toužim a v průměru se podílejí v analyzovaných letech na příjmech 25 %. Dotace se v rámci naší analýzy rozdělují na neinvestiční přijaté dotace a investiční přijaté dotace. Mezi **neinvestiční přijaté dotace** patří dle Vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě: neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu, neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu, ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu, neinvestiční přijaté transfery od obcí, krajů a regionálních rad, převody z rozpočtových účtů a ostatní převody z vlastních fondů. Mezi **investiční přijaté transfery** patří investiční přijaté transfery ze státních fondů, ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu, investiční přijaté transfery od krajů a regionálních rad.

Tab. č. 13: Struktura přijatých dotací v letech 2009 – 2013 (v tis. Kč)

Dotace	2009	2010	2011	2012	2013
Neinvestiční	8.481	11.149	11.636	6.486	5.244
Investiční	9.319	1.159	12.040	429	986
Celkem	17.800	12.308	23.676	6.915	6.230

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Největší příjem z dotací mělo město Toužim v roce 2011, konkrétně ve výši 23.676.000 Kč. Významnou položkou mezi dotacemi v roce 2011 byly ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu ve výši 5.966.000 Kč. Značnou část této částky získalo město od Ministerstva práce a sociálních věcí. Částka činila 3.650.000 Kč a byla určena na sociální dávky pomoci v hmotné nouzi. Podstatnou částku 2.000.000 Kč, která také patří do ostatních neinvestičních transferů ze státního rozpočtu, obdrželo město od Ministerstva kultury na záchranu architektonického dědictví, přesněji na zámecký pivovar. Další významný příjem z dotací plynul jako investiční přijatý transfer od regionálních rad ve výši 5.795.000 Kč na rekonstrukci veřejného prostranství. Mezi další příjem v roce 2011 patří částka 4.000.000 Kč, jako investiční příspěvek od Ministerstva pro místní rozvoj na výstavbu domu s pečovatelskou službou. Neinvestiční dotace, která je významnou položkou ve všech analyzovaných letech, se nazývá: neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu. V roce 2011 tato dotace na výkon státní správy činila 3.838.000 Kč.

Dalším významným rokem, co se týče dotací, byl rok 2009. Město získalo dotace ve výši 17.800.000 Kč. Investiční dotaci, která patří do skupiny ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v celkové výši 8.302.000 Kč, získalo město na zateplení Základní školy Toužim. V analyzovaných letech byla tato dotace svou částkou současně největší ze všech investičních i neinvestičních dotací, kterou město v letech 2009 až 2013 získalo. Značně se podílely na dotacích v roce 2009 také ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu ve výši 4.416.000 Kč. Dotace 2.710.000 Kč byla přijata od Ministerstva práce a sociálních věcí na sociální dávky pomoci v hmotné nouzi. Částka v hodnotě 1.350.000 Kč byla poskytnuta Ministerstvem kultury na opravu zámeckého pivovaru.

V roce 2010 byl příjem z dotací 12.308.000 Kč. Na tomto příjmu se nejvíce podílely ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu. Největší částku v hodnotě 3.202.000 Kč získala Toužim od Ministerstva práce a sociálních věcí na sociální dávky pomoci v hmotné nouzi. Částka 4.476.000 Kč plynula z položky neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu. Většina této částky byla využita na výkon státní správy.

V roce 2012 získalo město dotace v hodnotě 6.915.000 Kč. Oproti roku 2011 výrazně klesly investiční dotace, proto je většina této částky tvořena neinvestičními dotacemi. Mezi nejvýraznější neinvestiční transfer ze státního rozpočtu patří příspěvek na výkon státní správy ve výši 3.380.000 Kč. V roce 2013 získalo město, co se týče dotací, nejméně finančních prostředků v analyzovaných letech. Na částce 6.230.000 Kč se nejvíce podílely neinvestiční transfery, zejména na výkon státní správy a dotace od Karlovarského kraje v rámci projektu „Škola pro život“.

5.3 Analýza výdajů obce

Hlavním cílem této kapitoly je provést analýzu výdajů města Toužim a porovnat hlavní výdajové položky v jednotlivých letech. Výdaje jsou v tabulce č. 14 rozděleny na běžné a kapitálové výdaje.

Tab. č. 14: Přehled výdajů v období 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Výdaje	2009	2010	2011	2012	2013
Běžné	32.159	34.978	37.804	43.357	34.017
Kapitálové	16.259	11.699	7.510	11.661	55.007
Celkem	48.418	46.677	45.314	55.018	89.024

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že běžné výdaje ve všech analyzovaných letech převládají nad kapitálovými výdaji. Výjimkou je rok 2013, kdy kapitálové výdaje převyšují běžné výdaje z důvodu finančně náročné investice do regenerace náměstí Jiřího z Poděbrad.

Běžné výdaje činí průměrně **64 % z celkových výdajů**. Kapitálové výdaje se na celkových výdajích podílejí průměrně 26 %. Běžné výdaje indikují rostoucí trend, vyjma roku 2013, kdy klesly oproti přecházejícímu roku o 9.340.000 Kč. Tento pokles byl způsoben tím, že v roce 2013 se například neinvestovaly žádné peníze do úpravy drobných vodních toků, byly sníženy výdaje na pořízení, zachování a obnovu hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí o 1.849.000 Kč a snížily se výdaje na pečovatelskou službu.

Kapitálové výdaje mají **proměnlivou tendenci**. Nejnižší hodnota byla v roce 2011, kdy kapitálové výdaje činily 7.510.000 Kč. V tomto roce neprovádělo město žádnou větší investiční akci, kromě podpory výstavby domu s pečovatelskou službou v hodnotě 4.327.516 Kč. **Největší hodnota kapitálových výdajů je v roce 2013** v částce

55.007.000 Kč. Většina této částky byla vynaložena na rekonstrukci náměstí Jiřího z Poděbrad, kdy rekonstrukce stála 41.385.552 Kč. Dalšími významnými investičními výdaji v roce 2013 bylo zateplení budov Technické služby města Toužim, zdravotního střediska a městského úřadu.

Kapitálové výdaje byly v roce 2009 druhé nejvyšší z analyzovaných let. V tomto roce byla provedena investice do zateplení budovy Základní školy v hodnotě 8.728.799 Kč, následně se v daném roce opravily autobusové zastávky v Toužimi a v přilehlých osadách a zrekonstruoval se park na místě bývalého hřbitova.

Mezi významné investiční akce v roce 2010 patří vybudování nového parkoviště na Sídlišti a v Plzeňské ulici za 3.401.100 Kč. Následně v tomto roce vynaložilo město výdaje na zateplení sportovní haly a vybavení Sokolovny. Za zmínku stojí také restaurování Morového sloupu na náměstí Jiřího z Poděbrad.

Mezi kapitálové výdaje v roce 2012 patří zejména výdaj ve výši 5.868.869 Kč na podporu výstavby domu s pečovatelskou službou a částka v hodnotě 1.257.422 Kč na regeneraci náměstí Jiřího z Poděbrad. Výrazný výdaj v tomto roce byl vynaložen na vypracování projektové žádosti, dokumentace a znaleckého posudku na sociální centrum, které mělo ve městě stát. Na základě veřejného referenda se tato výstavba ve městě neuskutečnila.

5.3.1 Odvětvové třídění výdajů

V tabulce č. 15 budou hlavní výdaje rozčleněny podle **odvětvového třídění** dle Vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě na zemědělství a lesní hospodářství, průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, služby pro obyvatelstvo, sociální věci a politika zaměstnanosti, bezpečnost státu a právní ochrana a poslední skupinou bude všeobecná veřejná správa a služby.

Tab. č. 15: Přehled hlavních výdajových oblastí v období 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Skupina	2009	2010	2011	2012	2013
Zemědělství a lesní hospodářství	9	3	127	9	4
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	634	513	1.847	5.729	45.545
Služby pro obyvatelstvo	16.733	19.770	21.270	30.819	28.985
Sociální věci a politika zaměstnanosti	3.316	3.583	4.433	971	508
Bezpečnost státu a právní ochrana	206	206	159	1.027	1.238
Všeobecná veřejná správa a služby	11.261	10.760	9.882	10.380	12.744

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Ve všech analyzovaných letech jsou nejvíce zastoupeny výdaje na **služby pro obyvatelstvo**. Tyto výdaje v průměru činí 48,5 % v rámci všech výdajů. Do této kategorie patří také výdaje na příspěvkové organizace zřízené městem, které jsou blíže specifikovány v následující kapitole a tvoří největší část výdajů v rámci služeb pro obyvatelstvo. Významným výdajem této skupiny je **výdaj na komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazený**, kam patří investice do oprav a správy majetku města Toužim aj. Tento výdaj byl **největší v roce 2013** ve výši 8.124.000 Kč, kdy se z běžných výdajů hradila úhrada členského příspěvku do svazu obcí Doupovské hory a významným kapitálovým výdajem bylo zateplení budov technické služby, zdravotního střediska a následně rozšíření a modernizace primárního rozvodu tepla na Sídlišti. Značný je také **výdaj na pořízení, zachování a obnovu hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí**. Tento výdaj byl **největší v roce 2011** ve výši 3.361.000 Kč, kdy se tyto peníze použily zejména na opravu zámeckého pivovaru, opravu střechy části zámku a na studii o budoucím využití a regeneraci zámku. **Činnosti knihovnické** jsou stálým výdajem ve všech letech. V rámci těchto výdajů se hradí platy zaměstnanců knihovny, nákup knih, časopisů, energií a služeb.

Skupina **všeobecná veřejná správa a služby** se v průměru podílí na celkových výdajích 22,5 %. Největší výdaj v rámci této skupiny je ve všech analyzovaných letech **výdaj na činnost místní správy** (v roce 2009 je tento výdaj ve výši 8.827.000 Kč, v roce 2010 činí výdaj 8.824.000 Kč, rok 2011 výdaj 8.415.000 Kč, rok 2012 výdaj

8.109.000 Kč, rok 2013 výdaj v hodnotě 9.746.000 Kč). V rámci činnosti místní správy se financují platy zaměstnanců městského úřadu, energie, vybavení místností městského úřadu, školení pro zaměstnance, právní a ekonomické služby, aktualizace používaných programů atd. Další významnou položkou v této skupině jsou **výdaje na odměny členů zastupitelstva obce**.

Výdaj **na průmyslová a ostatní odvětví hospodářství** se výrazně zvýšil v roce 2013 právě díky regeneraci náměstí Jiřího z Poděbrad. Tento výdaj činil v daném roce 41.385.552 Kč. Jednou z největších položek v rámci této skupiny jsou **výdaje na ostatní záležitosti pozemních komunikací**, které zahrnují budování, správu a údržbu parkovišť, chodníků, cyklostezek aj.

Výdaje na **sociální věci a politiku zaměstnanosti** se od roku 2012 značně snížily. Důvodem je zrušení vyplácení sociálních dávek pomoci v hmotné nouzi, které od roku 2012 vyplácí Úřady práce. Významnou položkou v rámci výdajů na sociální věci a politiku zaměstnanosti jsou **výdaje na pečovatelskou službu**. Z těchto výdajů se hradí správa pečovatelských domů, nákup vybavení pro domy s pečovatelskou službou, školení pracovníků, platy pracovníků atd.

Výdaje na **bezpečnost státu a právní ochranu** se od roku 2012 zvýšily z důvodu zavedení Městské policie, která dohlíží na pořádek ve městě. **Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek** průměrně činí 589.000 Kč za rok a mezi tyto výdaje spadají např. platy městských strážníků, výdaje na ošacení a služby. Dalším značným výdajem v rámci této skupiny je **výdaj na dobrovolnou část požární ochrany**, kdy se podporují jednotky sborů dobrovolných hasičů.

Výdaje na **zemědělství a lesní hospodářství** patří ve všech letech mezi nejmenší výdajové položky. Největší výdaj byl v roce 2011 v hodnotě 127.000 Kč z důvodu revize lesního majetku města Toužim v částce 94.620 Kč.

5.3.2 Výdaje na příspěvkové organizace

Výdaje na příspěvkové organizace spadají do skupiny Služby pro obyvatelstvo a v následující kapitole jsou tyto výdaje podrobněji rozčleněny. Město Toužim má zřízeno sedm příspěvkových organizací, mezi tyto příspěvkové organizace patří: Mateřská škola Toužim, Základní škola Toužim, Základní škola a mateřská škola Toužim, Základní škola umělecká Toužim, Bytové hospodářství města Toužim, Teplárenství města Toužim a Technická služba města Toužim. Tyto příspěvkové

organizace dostávají pravidelně finanční prostředky na svůj provoz od svého zřizovatele. Výdaje, které plynou do jednotlivých příspěvkových organizací, zobrazuje tabulka č. 16.

Tab. č. 16: Přehled výdajů na příspěvkové organizace v období 2009 - 2013
(v tis. Kč)

Příspěvková organizace	2009	2010	2011	2012	2013
Mateřská škola	900	910	900	1.054	900
Základní škola	4.265	5.454	5.504	4.633	3.900
Základní a mateřská škola	509	712	458	895	480
Základní umělecká škola	150	160	160	180	160
Bytové hospodářství	1.095	1.300	1.300	1.000	1.300
Teplárenství	100	200	200	200	0
Technická služba města	5.423	5.710	6.960	9.200	9.190

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Nejvíce finančních prostředků od města Toužim získává ve všech analyzovaných letech **technická služba města**, v průměru tyto výdaje činí 48 % všech výdajů na příspěvkové organizace. Výdaje byly největší v roce 2012 ve výši 9.200.000 Kč z důvodu obnovy vozového parku. Tato organizace zajišťuje údržbu a čištění komunikací ve městě a v přilehlých osadách, údržbu dopravního značení místních komunikací a veřejného osvětlení, údržbu veřejné zeleně, městských parků a veřejného prostranství, provoz místního hřbitova a sportovního areálu, nakládá s komunálním a nebezpečným odpadem aj.

Výdaje na financování **základní školy** se v průměru podílí 31,5 % na celkových výdajích na příspěvkové organizace. Tyto výdaje se od roku 2012 snižují a svého maxima dosáhly v roce 2011, kdy výdaje činily 5.504.000 Kč. Výdaje se snižují zejména kvůli menšímu počtu žáků, kteří navštěvují základní školu. Základní škola zajišťuje činnost základní školy, školní družiny a školní kuchyně s jídelnou.

Bytové hospodářství zajišťuje správu bytového a nebytového fondu města Toužim na celém správním území. Výdaje na bytové hospodářství se v analyzovaných letech pohybují od 1.000.000 Kč do 1.300.000 Kč.

Finanční prostředky, které město poskytuje **mateřské škole**, činí v průměru 6 % výdajů na příspěvkové organizace. Tato organizace zajišťuje činnost mateřské školy a školní

kuchyně s jídelnou. Nejvíc finančních prostředků získala mateřská škola od svého zřizovatele v roce 2012 v hodnotě 1.054.000 Kč z důvodu oprav herních prvků na zahradě mateřské školy.

Výdaje na **základní a mateřskou školu** v průběhu analyzovaných let kolísají. Největší výdaj byl v roce 2012 ve výši 895.000 Kč z důvodu oprav sociálních zařízení.

Příspěvková organizace **Základní škola umělecká Toužim** poskytuje občanům města vzdělání v hudebním oboru. Výdaje zřizovatele na tuto organizaci se pohybují od 150.000 Kč do 180.000 Kč v analyzovaných letech.

Nejméně finančních prostředků od města Toužim získává příspěvková organizace **Teplárenství města Toužim**. Hlavní činnost této organizace je výroba, dodávání tepla a teplé užitkové vody pro bytové domy, objekty komerčních, podnikatelských a správních subjektů v Toužimi. Tato organizace má ve všech analyzovaných letech jeden z nejlepších výsledků hospodaření ze všech příspěvkových organizací. V roce 2013 byl dokonce výdaj na tuto organizaci v hodnotě 0 Kč z důvodu rozpočtových opatření, kdy teplárenství vrátilo do rozpočtu města 600.000 Kč. Organizace měla provést v daném roce opravu primárního rozvodu tepla, kterou však provedlo město, jelikož se jednalo o rekonstrukci, nikoliv o opravu.

5.4 Financování

Potřeba financování je zjištěna rozdílem mezi příjmy a výdaji obce. V případě, kdy jsou příjmy obce větší než výdaje, obec dosáhla přebytku. V opačném případě, když jsou příjmy menší než výdaje, hospodaří daná obec se schodkem. Schodek, který obec vykázala, musí být kryt finančními prostředky, aby byl rozpočet v rovnováze. Tento schodek je uhrazen např. prostředky z minulých let, které jsou podle Vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě nazývány Změna stavu krátkodobých prostředků na účtech nebo návratnými finančními zdroji, jako jsou krátkodobé či dlouhodobé úvěry, krátkodobé vydané dluhopisy aj.

Tab. č. 17: Zdroje financování v letech 2009 - 2013 (v tis. Kč)

Zdroj financování	2009	2010	2011	2012	2013
Prostředky z minulých let	-3.083	-1.799	-14.862	8.905	10.423
Dlouhodobé přijaté půjčky	0	0	0	0	20.000

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze Závěrečných účtů města Toužim, 2014

Město Toužim vykazovalo v letech **2009 až 2011 přebytek**. Proto nebylo zapotřebí použít žádné finanční prostředky k financování. Přebytek, který město získalo, díky dobrému hospodaření s finančními prostředky uložilo do rezerv (finančních prostředků z minulých let) pro případnou potřebu. V roce **2012** město hospodařilo se **schodkem** v hodnotě 8.905.000 Kč, tento schodek byl uhrazen prostředky z minulých let. V roce **2013** se **schodek** města zvýšil a činil 30.423.000 Kč. Tento schodek byl uhrazen prostředky z minulých let ve výši 10.423.000 Kč a dlouhodobým úvěrem na 5 let v hodnotě 20.000.000 Kč od ČSOB, a. s. Úvěr byl schválen zastupitelstvem obce na zasedání.

6 ZHODNOCENÍ A NÁVRH NA OPATŘENÍ

Tato kapitola shrnuje hospodaření města v letech 2009 až 2013. Detailní výsledky provedených analýz zobrazuje pátá kapitola. Součástí této kapitoly je také návrh na případná zlepšující opatření, kterými by se město mohlo v budoucnosti vydat.

6.1 Zhodnocení hospodaření v letech 2009 až 2013

Z analýzy vyplynulo, že ačkoliv rozpočty obce byly ve všech letech schváleny jako schodkové, tak schodek v rozpočtu byl v letech 2012 a 2013. V letech 2009, 2010 a 2011 město hospodařilo díky vyšším příjmům s přebytkem.

Rok 2009

V roce 2009 měl územní samosprávný celek příjmy ve výši 51.501.000 Kč a výdaje činily 48.418.000 Kč. Město tedy vykazovalo **přebytek** v hodnotě **3.083.000 Kč**, který uložilo do rezerv. Rozdíl oproti schválenému rozpočtu, kdy mělo být hospodaření města ve ztrátě, je ovlivněn zejména vyššími příjmy z přijatých dotací a sníženými běžnými výdaji. Příjmy z dotací vzrostly o 11.045.000 Kč a běžné výdaje se snížily o 11.788.000 Kč. Hlavně díky menším výdajům na pozemní komunikace a neuskutečněným opravám sportovního hřiště.

Rok 2010

Město Toužim vykazovalo v roce 2010 **přebytek** ve výši **1.799.000 Kč**, který byl uložen do rezerv. Skutečné příjmy v tomto roce činily 48.476.000 Kč a výdaje byly 46.677.000 Kč. Oproti schválenému rozpočtu v daném roce vzrostly příjmy zejména díky vyšším daňovým příjmům a přijatým dotacím, které město získalo až během rozpočtového období. V roce 2010 také klesly běžné výdaje, ale kapitálové výdaje se zvýšily o 6.389.000 Kč, kvůli investičním akcím, které město v daném roce zrealizovalo.

Rok 2011

V roce 2011 je **přebytek** nejvyšší ze všech analyzovaných let a to ve výši **14.862.000 Kč**. Tento přebytek město uložilo do rezerv. Výdaje v tomto roce činily 45.314.000 Kč což je méně, než ve schváleném rozpočtu, kvůli výrazně nižším kapitálovým výdajům z důvodu neuskutečněné investice do regenerace náměstí Jiřího z Poděbrad. Příjmy v daném roce byly v hodnotě 60.176.000 Kč, kdy se oproti

schválenému rozpočtu značně zvýšily přijaté dotace o 7.903.000 Kč. Tento nárůst byl způsoben tím, že k přiznání dotací došlo až po schválení rozpočtu.

Rok 2012

Schodek ve výši **8.905.000 Kč** vykazovalo město v roce 2012. Tento schodek město Toužim uhradilo pomocí prostředků z minulých let. Příjmy v daném roce činily 46.113.000 Kč a výdaje byly v hodnotě 55.018.000 Kč. Oproti schválenému rozpočtu se zvýšily běžné výdaje zejména na opravy pozemních komunikací a opravy historického dědictví. Příjmy se zvýšily hlavně u nedaňových příjmů, u pěstební činnosti, z důvodu založení společnosti Městské lesy Toužim, s. r. o., která se stará o hospodaření v městských lesích. Pronájem těchto lesů si město značně zvýšilo příjem v rozpočtu. Nárůst příjmů v tomto roce byl i u přijatých dotací, což bylo způsobeno tím, že k přiznání dotací došlo až po schválení rozpočtu zastupitelstvem obce.

Rok 2013

Nejvyšší **schodek** v analyzovaných letech je v roce 2013, ve výši **30.423.000 Kč**. Daný schodek je uhrazen finančními prostředky z minulých let v hodnotě 10.423.000 Kč a dlouhodobým úvěrem na 5 let od ČSOB, a. s. ve výši 20.000.000 Kč. První splátku tohoto úvěru město uhradí 25. února 2014. Příjmy v tomto roce činily 58.601.000 Kč a výdaje byly v hodnotě 89.024.000 Kč. Příjmy se oproti schválenému rozpočtu zvýšily o 16.810.000 Kč. Na tomto rozdílu se podílel vyšší příjem z daňových příjmů z důvodu změny rozpočtového určení daní a přijaté transfery, jelikož ve schváleném rozpočtu tento příjem nebyl uveden. Rozhodnutí o přiznání dotací proběhlo až po schváleném rozpočtu města Toužim. Výrazně se zvýšily kapitálové výdaje kvůli finančně náročné investici do regenerace náměstí Jiřího z Poděbrad, která se v daném roce uskutečnila v částce 41.385.552 Kč. Tuto investiční akci muselo město uhradit ze svých finančních prostředků, nedostalo na ni dotaci.

6.2 Předpoklad vývoje hospodaření v roce 2014

V roce 2014 se předpokládá schodek ve výši 855.000 Kč, který je kryt z prostředků z minulých let. Tento relativně malý schodek je zapříčiněn nižšími výdaji, zejména kapitálovými. Na tento rok není plánovaná žádná větší investiční akce, kromě opravy a budování nových chodníků a parkovišť v centru města v předpokládané hodnotě

5.601.000 Kč, vybudování přejezdových prahů v Tepelské ulici v hodnotě 100.000 Kč a rekonstrukce toalet v základní a mateřské škole ve výši 312.000 Kč. Co se týče běžných výdajů, ty se výrazněji snížily u výdajů na zachování a obnovu kulturního dědictví, komunálních služeb a u činnosti místní správy. Snížily se také výdaje na příspěvkové organizace. Méně finančních prostředků od svého zřizovatele dostane základní škola, bytové hospodářství a teplárství. Naopak více finančních prostředků získá základní a mateřská škola a technická služba města.

Příjmy města Toužim se ve schváleném rozpočtu zvýší zejména u nedaňových příjmů, kde se zvýšily příjmy z pěstební činnosti. Tyto příjmy jsou jedny z nejvyšších od roku 2012, díky společnosti Městské lesy Toužim, s. r. o. Predikce daňových příjmů se od roku 2013 moc nezměnila, ale určitě se tyto příjmy zvýší vzhledem ke změně rozpočtového určení jednotlivých daní, ke které došlo v roce 2013. Dotace jsou schváleny v relativně malé výši, dle předchozích let se dá očekávat zvýšení těchto příjmů z důvodu pozdního přiznání dotací, o které město žádalo.

6.3 Návrh zlepšujících opatření

V následující kapitole budou představeny návrhy na zlepšení hospodaření města Toužim. Jedná se zejména o zvýšení příjmů a optimalizaci výdajů města.

Zvýšení **daňových příjmů**, které tvoří většinu příjmů rozpočtu územního celku, je omezené. Příjmy z daní, které plynou do rozpočtu obcí, jsou upraveny Zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, kde je přesně stanoveno, kolik procent určité daně plyne právě do obecního rozpočtu. V případě daně z nemovitých věcí může obec zavést místní koeficient podle Zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, tím by se zvýšily příjmy do rozpočtu obce. Město také může zavést některé nové místní poplatky nebo zvýšit sazbu stávajících poplatků. Maximální hranice místních poplatků, stejně jako druhy místních poplatků musí být v souladu se Zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Zvýšení místních poplatků ale může vyvolat vůli nevole u obyvatel města a případné zatajování skutečností a tím by se mohly příjmy z místních poplatků naopak snížit.

V případě **nedaňových příjmů** se mohou během let výrazně zvyšovat příjmy z pěstební činnosti díky společnosti Městské lesy Toužim, s. r. o., která zajišťuje hospodaření v městských lesích. Dalším nedaňovým příjmem, který by se mohl během let zvyšovat, jsou příjmy z inzerce v místních novinách a na vývěskách města, kdy by se mohly

zvýšit sazby těchto poplatků. Město dále může pronajímat pozemky a nemovitosti. V rámci příjmů by bylo pro město výhodnější spíše majetek pronajímat, než prodávat. Příjmy z pronájmu jsou dlouhodobější a jsou v rozpočtu důležitou položkou. V případě lepšího třídění odpadů a správné motivaci obyvatel může město výrazným způsobem zvýšit příjmy za využívání a zneškodňování komunálních odpadů. Vhodným způsobem pro získání vyšších příjmů z finančních operací je investovat volné finanční prostředky do spořicíh účtů, které již město má zřízené, či termínovaných účtů u bank a získání dividend z investování finančních prostředků do akciových společností. Město v současné době získává dividendy od České spořitelny, a. s. a Komunální odpadové společnosti, a. s.

Kapitálové příjmy jsou značným jednorázovým příjmem v rozpočtu obce. V případě prodeje pozemků či nemovitostí by se tak mělo uskutečnit v rámci objektů, o které není takový zájem v případě pronájmu nebo je pro obec jejich údržba finančně náročná.

Přijaté transfery jsou poslední položkou v rámci příjmů obce. Tyto příjmy jsou pro město velice důležité, zejména jedná-li se o finančně náročné investiční akce. Město by si mohlo najmout pracovníka, který by se zabýval jak investičními, tak neinvestičními dotacemi. Náklady na tohoto odborníka by mohly být minimální v porovnání s příjmy, které by město získalo ze schválených dotačních žádostí.

Optimalizace výdajů města spočívá zejména v menších investičních akcích, aby se město stále více nezadlužovalo. **Kapitálové výdaje** by se po roce 2013, kdy proběhla finančně náročná rekonstrukce náměstí Jiřího z Poděbrad, mohly ustálit. Z hlediska **běžných výdajů** by město mohlo ušetřit ve vynakládání výdajů na činnost místní správy. Tyto výdaje jsou jedny z největších, co se týče rozpočtu. Město by následně mohlo snížit příspěvky příspěvkovým organizacím, které zřídilo.

ZÁVĚR

Hlavním cílem teoretické části bakalářské práce na téma Finanční hospodaření města Toužim bylo seznámení s územní samosprávou v České republice a jejím rozpočtem. Jako další cíl bylo provést analýzu příjmů a výdajů v letech 2009 až 2013 a na základě této analýzy navrhnout případná zlepšující opatření.

V teoretické části bylo stanoveného cíle dosaženo zevrubnou literární rešerší odborné literatury, úplného znění zákonů, vyhlášek a vybraných internetových zdrojů, které souvisí se zkoumanou problematikou.

V teoretické části byla provedena charakteristika veřejného sektoru a územní samosprávy v České republice a byly definovány pojmy jako je obec a kraj, popsány jejich orgány a samostatná působnost, kterou obce a kraje vykonávají na základě zákona. Teoretickou část uzavírá rozpočet územní samosprávy, kde byly blíže popsány položky příjmů a výdajů obce.

Na teoretickou část navazuje praktická část. V této části práce bylo představeno město Toužim, jeho důležité mezníky v historii a samospráva města. V následující kapitole byl analyzován rozpočet územní samosprávy, jeho schválená, upravená a skutečná verze, kdy rozpočet byl vždy doplněn tabulkou ze Závěrečného účtu města Toužim. Rozpočet byl ve všech letech schválen jako schodkový z toho důvodu, že nebylo možné vyčíslit přesné plnění příjmů. Skutečné plnění rozpočtu bylo podrobně analyzováno na plnění jednotlivých příjmů a výdajů města a analýzu financování případného schodku v jednotlivých letech. V poslední kapitole byly shrnuty jednotlivé analyzované roky a představen předpoklad hospodaření města v roce 2014. Závěrečnou kapitolu současně tvoří návrh na případná zlepšující opatření města Toužim, tedy zvýšení příjmů a optimalizaci výdajů, kdy tento návrh byl představen pracovníkům Městského úřadu v Toužimi.

Z provedené analýzy vyplynulo, že nejlépe město hospodařilo v roce 2011, kdy přebytek města byl ve výši 14.862.000 Kč zejména díky neuskutečněným investičním akcím. Naopak nejvyšší schodek byl v roce 2013 v hodnotě 30.423.000 Kč, i přes zvýšení příjmů z důvodu změny rozpočtového určení jednotlivých daní. Tento schodek zapříčinily kapitálové výdaje na rekonstrukci náměstí Jiřího z Poděbrad. Kapitálové výdaje byly ve výši 56.442.000 Kč, tedy vyšší než celkové příjmy města v daném roce.

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Znaky čistých a smíšených veřejných statků.....	8
Tab. č. 2: Obecné schéma běžného rozpočtu.....	20
Tab. č. 3:Obecné schéma kapitálového rozpočtu	21
Tab. č. 4: Příjmy rozpočtu obce.....	26
Tab. č. 5: Výdaje rozpočtu obce	28
Tab. č. 6: Vývoj schváleného rozpočtu v letech 2009 - 2013.....	32
Tab. č. 7: Vývoj upraveného rozpočtu v letech 2009 - 2013.....	33
Tab. č. 8: Vývoj plnění rozpočtu v letech 2009 - 2013	34
Tab. č. 9: Struktura příjmů za období 2009 - 2013.....	35
Tab. č. 10: Struktura daňových příjmů za období 2009 – 2013.....	36
Tab. č. 11: Struktura daní v rozpočtu obce za období 2009 - 2013	36
Tab. č. 12: Struktura nedaňových příjmů v období 2009 – 2013	40
Tab. č. 13: Struktura přijatých dotací v letech 2009 – 2013.....	41
Tab. č. 14: Přehled výdajů v období 2009 - 2013.....	43
Tab. č. 15: Přehled hlavních výdajových oblastí v období 2009 - 2013.....	45
Tab. č. 16: Přehled výdajů na příspěvkové organizace v období 2009 - 2013	47
Tab. č. 17: Zdroje financování schodku v letech 2009 - 2013.....	48

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Fáze rozpočtového procesu.....	22
Obr. č. 2: Znak města Toužim	29
Obr. č. 3: Vývoj vybíraných daní v letech 2009 - 2013.....	38

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
a. s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSOB	Československá obchodní banka
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DPPO	daň z příjmů právnických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
Kč	korun českých
např.	například
obr.	obrázek
odst.	odstavec
resp.	respektive
Sb.	sbírky
SDHT	Sbor dobrovolných hasičů města Toužim
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SVČ	samostatně výdělečné činnosti
tab.	tabulka
tis.	tisících
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Publikované zdroje:

PAVLÁSEK, Vlastimil, HEJDUKOVÁ, Pavlína. *Veřejné finance a daně v České republice*. Plzeň: NAVA, 2011, ISBN 978-80-7211-395-8

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2004, ISBN 80-7261-086-4

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektor*. 3. aktualizované a rozšířené vydání, Praha: ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-351-5

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Praha: GRADA Publishing, 2009, ISBN 978-80-247-2789-9

Zákony a vyhlášky:

Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Internetové zdroje:

Historie města Toužim, *Město Toužim* [online] [cit. 28. 2. 2014] Dostupné z: <<http://www.touzim.cz/mesto/informace-o-meste/historie/>>

Informace o rozpočtu města Toužim za uvedené roky, *Město Toužim* [online] [cit. 13. 3. 2014] Dostupné z: <<http://www.touzim.cz/mestsky-urad-1/povinne-informace/rozpocet/>>

Město Toužim [online] [cit. 7. 2. 2014] Dostupné z: <<http://www.touzim.cz/>>

Metodika k vypracování bakalářské a diplomové práce, *Fakulta ekonomická, Západočeská univerzita v Plzni* [online] [cit. 21. 2. 2014] Dostupné z: <http://fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=File&idname=IDInternet&id=3548>

Obecně závazné vyhlášky vydané MÚ Toužim, *Město Toužim* [online] [cit. 8. 3. 2014] Dostupné z: <<http://www.touzim.cz/mestsky-urad-1/legislativa/>>

Organizace zřízené městem Toužim, *Město Toužim* [online] [cit. 1. 3. 2014] Dostupné z: <<http://www.touzim.cz/mesto/organizace-zrizene-mestem/>>

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2013, *Český statistický úřad* [online] [cit. 11. 2. 2014] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1301-13-r_2013>

Veřejný sektor, *Management mania* [online] [cit. 8. 11. 2013] Dostupné z: <<https://managementmania.com/cs/verejny-sektor>>

Znak města Toužim, *Wikimedia commons* [online] [cit. 7. 2. 2014] Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Touzim_CZ_CoA.gif>

Zprávy o hospodaření města Toužim za jednotlivé roky, *Město Toužim* [online] [cit. 10. 3. 2014] Dostupné z: <<http://www.touzim.cz/mestsky-urad-1/povinne-informace/vyrocni-zprava/>>

Materiály od Městského úřadu Toužim:

Závěrečný účet města Toužim za rok 2009, 2010, 2011, 2012, 2013

Schválený rozpočet města Toužim na rok 2014

ABSTRAKT

ŠTĚPÁNOVÁ, Hana. *Finanční hospodaření města Toužim*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 59 s., 2014

Klíčová slova: financování obce, územní samospráva, rozpočet obce, veřejný sektor

Bakalářská práce na téma „Finanční hospodaření města Toužim“ analyzuje hospodaření tohoto města v letech 2009 až 2013. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části je na základě odborné literatury definován veřejný sektor, je představena územní samospráva v České republice - obce a kraje. Teoretickou část uzavírá rozpočet územní samosprávy a vymezení významných skupin příjmů a výdajů.

V první kapitole praktické části je představeno město Toužim, důležité mezníky v historii a samospráva města. V další kapitole je provedena analýza rozpočtu města Toužim, kdy skutečné plnění rozpočtu se dále dělí na jednotlivé příjmy a výdaje. Poslední kapitola bakalářské práce obsahuje hodnocení hospodaření města v letech 2009 až 2013, předpověď na rok 2014 a návrh na zlepšující opatření.

ABSTRACT

ŠTĚPÁNOVÁ, Hana. *Financial management of the town Toužim*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 59 p., 2014

Key words: funding of municipality, local government, budget of municipality, public sector

The topic of my bachelor thesis is „Financial management of the town Toužim“ which analyses financial management of the town between years 2009 and 2013. My thesis is divided in two parts: theoretic and practical part.

In the theoretic part we define public sector and the local government of the Czech Republic - municipalities and regions on the base of the specific literature. The last theoretic chapter is about budget of municipality which is divided into income and outgoings.

In the first chapter of the practical part town Toužim is introduce. There are mentioned important historical moments and the local government. In the next chapter is accomplished analyze of the town's budgets and the actual implementation of the budget is subdivided into incomes and outgoings. The last chapter of my bachelor's thesis includes the assessment of the town's economy between years 2009 and 2012, prediction of next year and proposition for improving measures.